

**RUS DEVRİMİNDEN  
ÇIKAN DERSLER**

ERİŞ YAYINLARI

İKİNCİ BASKI

RUS DEVRİMİNDEN ÇIKAN  
DERSLER

“*Rus Devriminden Çıkan Dersler*” yazısı, 1974 yılında kişisel bir araştırma yazısı olarak hazırlanmış ve politik eğitim çalışmalarında yararlanılacak bir kaynak olarak THKP-C/HDÖ tarafından 1975 yılında basılmıştır.

Eriş Yayınları, Temmuz 2007 (Birinci baskı: 1993.)

## İÇİNDEKİLER

### 9 Giriş

#### Birinci Bölüm

#### RUSYA'NIN GELİŞİMİNİ FARKLI KILAN ETKENLER

10

- 10 I. Serbest rekabetçi kapitalizmin tekelci kapitalizme dönüşmesi, emperyalizmin sürekli bunalımlar döneminin başlangıcı
- 13 II. Emperyalist dönemin özelliklerinin Rusya'ya yansması
- 15 III. Bu gelişimden çıkan sonuçlar
- 18 Sonuç

#### İkinci Bölüm

#### DEVİRİM TEORİSİ-PARTİ TEORİSİ-ÇALIŞMA TARZI

19

- 20 I. Leninist Devrim Teorisi
- 31 II. Parti Teorisi
- 32 A- Kuruluş Döneminde Parti
- 41 B - Devrimin Yükselme Döneminde Parti
- 43 C- Geri Çekilme Döneminde Parti
- 44 D- 1917 Şubat-Ekim Döneminde Parti
- 46 III. Çalışma Tarzı
- 48 A- Devrimin Yükselme Döneminde Çalışma Tarzı
- 53 B- Geri Çekilme Döneminde Çalışma Tarzı
- 54 C- 1917 Şubat-Ekim Döneminde Çalışma Tarzı

#### Üçüncü Bölüm

#### RUS DEVİRİMİNİN GENEL GELİŞİM ÇİZGİSİ

58

- 58 I. 1903-17 Dönemi
- 64 II. 1917-24 Dönemi
- 81 III. 1924 Dönemi

#### Sonuç

#### LENİNİZMİN EVRENSSEL TEZLERİ

82



RUS DEVRİMİNDEN ÇIKAN  
DERSLER





## GİRİŞ

Ülkemizdeki devrimci hareketin bugünkü durumunda Rus Devrimi üzerine değil de, hareketimizin acil görevleri ve Türkiye devriminin geleceği üzerine görüşlerimizi belirtmek daha akla yakın gelebilir. Ancak unutulmaması gerekir ki, devrimci teori oportünizmle mücadele içinde gelişir. Çağdaş oportünizmin maskesinin düşürülmesi, Türkiye ve dünya devriminin sorunlarının çözümlenmesi için Rus Devrimi'nin iyi anlaşılması kesinlikle gereklidir. İstisnasız bütün pasifistler şu veya bu şekilde Rus devrimine sığınır, Lenin'i kendi sapmalarına dayanak yapmaya çalışırlar. Bu bakımdan Rus Devrimi'nin temelinde yatan karmaşık etkenleri iyi anlamak, Rus Devrimi'ne özgü niteliklerle bütün devrimler için genelleştirilebilecek özellikleri dikkatle ayırmak gerekir.

Rus Devrimi'ni başlıca üç bölümde inceleyeceğiz:

- 1- Rusya'nın Gelişimini Farklı Kılan Etkenler
- 2- Devrim Teorisi-Parti Teorisi-Çalışma Tarzı
- 3- Rus Devriminin Genel Gelişim Çizgisi

# BİRİNCİ BÖLÜM RUSYA'NIN GELİŞİMİNİ FARKLI KILAN ETKENLER

## **I. Serbest rekabetçi kapitalizmin tekelci kapitalizme dönüşmesi, emperyalizmin sürekli bunalımlar döneminin başlangıcı**

1860'lardan itibaren serbest rekabetçi kapitalizm, tekelci kapitalizme dönüşmeye başlamıştır. Ekonomik buhranlar, yeni bilimsel ve teknik buluşlar ve banka sermayesinin sanayi yatırımlarına yönelerek sanayi sermayesi ile bütünleşmesi (mali oligarşinin doğuşu) küçük işletmeleri silmiş, ekonomide tröstlerin ve kartellerin egemenliğini sağlamıştır.

Tekelci kapitalizm döneminde sermayenin organik bileşiminin artması sonucu kâr oranının eğilimli düşüşü ve iç pazarın doyma noktasına erişmesi tekelleri ulusal sınırlarının dışında yeni pazarlar aramaya zorladı. Tekellerin elindeki sermaye fazlası sömürge ülkelere kanalize edildi. Emtia ihracına dayanan eski tip sömürgecilik politikası, yerini sermaye ihracına dayanan emperyalist sömürgeciliğe bıraktı. Dünya tekeller tarafından paylaşıldı, nüfuz bölgelerine ayrıldı.

Sermayenin ulusal sınırları aşarak bütün dünyaya yayılması diyalektik bir bütün içinde değerlendirilmesi gereken şu sonuçları doğurdu:

1- Sömürge ülkelerdeki yatırımlarda sermayenin organik bileşimi düşük ve işçilik de ucuz olduğundan kâr oranı yüksektir.

Böylece sömürge ülkelerden pazar ve yatırım alanı olarak faydalanan tekeller toplam kâr oranını artırdılar.

2- Kapitalizmden doğup gelişen tekeller artık onun ölümünü ifade etmektedir. Tekelci kapitalizm üretimi yoğunlaştırarak, küçük işletmeleri yıkarak ve belli ölçüde planlı üretime geçerek sosyalizme iyice yaklaşmıştır. Özellikle 1857-60 ekonomik krizden sonra kapitalizmin üretici güçleri geliştirdiği, toplumda burjuva anlamda da olsa refah sağladığı yükselme dönemi artık sona ermiştir. Emperyalizme dönüşen kapitalizm artık üretici güçlerin gelişimini engellemekte, frenlemektedir. Üretim sürecinin sosyal niteliği ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki çelişki keskinlik kazanmıştır.

“Emperyalizmin neden can çekişen kapitalizm olduğu, sosyalizme geçit teşkil ettiği kolayca anlaşılabilir; kapitalizmden doğup gelişen tekeller, artık kapitalizmin ölümüdür. Ve onun sosyalizme geçişinin başlangıcıdır.” (Lenin)

Tekelci burjuvazi metropollerde keskinlik kazanan emek-sermaye çelişmesini biraz olsun yumuşatabilmek için, sömürgeler sayesinde artan toplam kâr oranı sonucu elde ettiği fazla artı-değerin bir kısmını dağıtarak, güçlü bir işçi aristokrasisi yaratmaya ve böylece işçi hareketini bölmeye ve zayıflatmaya çalışmıştır. Örneğin bu dönemde en geniş sömürgelere sahip olan İngiltere’de aristokrat işçiler, toplam işçi sayısının %15’ini meydana getirmektedir.<sup>1</sup>

3- Sermaye ihracına dayanan yeni tip sömürgecilik, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde emperyalist baskı ve sömürünün daha da artmasına neden olmuştur. Böylece bu ülkelerde anti-emperyalist milli bilinç uyanmış ve sömürge kurtuluş savaşları hız kazanmıştır.

4- Serbest rekabetçi dönemde belirgin olmayan kapitalizmin sıçramalı ve dengesiz gelişim kanunu tekeller döneminde bütün açıklığıyla ortaya çıktı. Bilimsel ve teknik buluşlar ve bunların üretime uygulanması diğerlerine göre nisbeten geri olan bir kapitalist ülkenin, sıçramalı bir gelişme ile ileri ülkelere yetişmesi sonucunu veriyordu. Böylece devletler arasındaki güçler dengesi değişiyor,

<sup>1</sup> E. Varga, 20. *Yüzyıl Kapitalizmi*, s. 33.

eski güç dengesine göre paylaşılan sömürgelerin yeniden paylaşılması zorunlu hale geliyordu. Sömürgelerin yeni güç dengesine göre paylaşılmasının tek yolu emperyalistlerarası yeniden paylaşım savaşıdır.

“Bunun doğal sonucu, emperyalist cepheye yarıklar açılması ve bu açılan gediklerde sosyalizmin zaferinin mümkün olmasıdır.”<sup>2</sup>

“Ve artık tarihsel bir dönem geride kalıyordu. Tarih yeni bir sayfasını çeviriyordu. Bu yeni sayfanın başlığı, proleter devrimler çağıdır. ‘Barış’ dönemi artık geride kalıyordu. Artık proleter devrimcilerinin dünyayı yorumlamaktan, değiştirmeye geçecekleri, herşeyin altüst olacağı, kapitalizmin sürekli ve genel bunalımlarını yaşamaya başlayacağı dönem başlıyordu.”<sup>3</sup>

Emperyalist dönem, kapitalizmin sürekli buhranlar çağıdır. Ancak sürekli buhran, kesiksiz buhran değildir. Bu, kapitalizmin öldürücü buhranının zaman zaman kesilmesi fakat yok olmaması demektir. Sürekli buhranın temeli kapitalizmin objektif gelişme kanunlarıdır. Kapitalizm iç dinamiği gereği tekeli kapitalizme dönüşmüş ve yine zorunlu olarak sermaye ulusal sınırları aşarak bütün dünyaya yayılmıştır. Burada iki şeyi karıştırmamak gerekir: Kapitalizm, emperyalizme dönüşmesiyle **sürekli ve genel bunalımlar çağına** girmiştir. Ancak emperyalizmin genel bunalım dönemleri sınıflandırılırken I. bunalım döneminin I. yeniden paylaşım savaşından sonra başladığı kabul edilir. Burada bir çelişki yoktur. Emperyalizm, serbest rekabetçi dönemde mevcut olmayan, sosyalizm için gerekli objektif şartları yaratmıştır. Ancak eğer proleter devrimcilerinin mücadelesi olmasaydı, emperyalizmin buhranlarından faydalanılmasaydı ve dünyanın bir parçası emperyalizmin sömürsünden kurtarılarak sosyalist sistem, emperyalizme karşı güçlü bir alternatif olarak ortaya çıkmasaydı, emperyalizmin sürekli krizleri onun için büyük bir tehlike meydana getirmezdi. Onun için emperyalizmin öldürücü krizlerinin birinci döneminin Sovyetler Birliği’nin kurulduğu I. yeniden paylaşım savaşından sonra başladığı kabul edilir.\*

<sup>2</sup> Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim-I*.

<sup>3</sup> Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim-I*.

## II. Emperyalist dönemin özelliklerinin Rusya'ya yansması

Feodalizmden kapitalizme geçen ilk ülke İngiltere'dir. Böylece İngiltere bir süre kapitalist gelişimin öncülüğünü yapmıştır.

Ancak kapitalizmi diğerlerine göre nisbeten geri olan ülkelerin ileri ülkelere yetişmeleri için onların bütün gelişim aşamalarından geçmeleri zorunlu değildir. Yeni bilimsel ve teknik buluşlar ve ileri ülkelerin üretim tecrübesinden faydalanılması kapitalizmi nisbeten geri olan ülkelerin kapitalist gelişim yolundaki bazı aşamaları atlmasını mümkün kılar. Bu, kapitalizmin sıçramalı ve dengesiz gelişim kanunudur. Diğer yandan emperyalist dönemde ulusal sınırları aşan sermaye sömürgelerde olduğu kadar kapitalist gelişim yolunda nisbeten geri kalmış ülkelere de yatırım olanakları bulundu. Zayıf iç dinamikle birleşen yabancı sermaye bu ülkelere kapitalizmin hızlı ve dengesiz gelişimini sağladı. Troçki'nin "**eşitsiz ve birleşik gelişme kanunu**"nun<sup>4</sup> belirttiği bu gelişim özellikle Çarlık Rusya'sında kendini göstermiştir. Kapitalist gelişim yolunda, ileri ülkelere göre, nisbeten geri kalan Rus ekonomisi onların gelişim yolunu tekrarlamamıştır. Dışardan gelen sermaye ve ileri tekniğin sonucu Çarlık Rusya'sı Batı'da gelişimi yıllarca süren lonca ve manüfaktür üretim aşamalarını ve fabrika üretiminin başlangıcında uygulanan az verimli üretim metodlarını süratle atmış, zamanın en ileri tekniğinin uygulandığı fabrika üretimine geçmiştir. Yabancı teknik ve sermaye ülkenin belirli merkezlerinde sanayinin olağanüstü bir hızla gelişimine yol açmıştır. [1905-14 arasında endüstri üretimi yaklaşık olarak iki misli artmıştır.] Ancak kapitalist gelişim yolunda önemli aşamaların süratle atlanması, "eşitsiz ve birleşik gelişim" sonucu ülkenin genel görünümü şöyleydi: Belirli merkezlerde, zamanın en ileri üretim tekniğinin kullanıldığı yoğun fabrika

\* Yazının kaleme alındığı tarihte, henüz Türkiye Devriminin Acil Sorunları yayımlanmamıştı. Bu nedenle, kapitalizmin sürekli ve genel bunalımının değişik dönemlere ayrılmasında bazı belirsizlikler bulunmaktadır. Daha sonra *Türkiye Devriminin Acil Sorunları-I*'de bu belirsizlikler ortadan kaldırılmış ve kapitalizmin sürekli ve genel bunalımlarının 1903'den başlatılmasının doğru olduğu tespit edilmiştir. Daha ayrıntılı bilgi için Bkz. *Türkiye Devriminin Acil Sorunları-I*, s. 42. (Eriş Yayınları'nın notu.)

<sup>4</sup> Troçki, *The History of The Russian Revolution*, C: I, s. 9.

üretimini çevreleyen feodal büyük toprak mülkiyetinin ağır bastığı, yer yer orta-çağ görünümünü taşıyan bir tarımsal yapı; başta ulaşım olmak üzere alt-yapı tesislerinin yok denecek kadar az olması. Bunun yanı sıra Rusya’da temel sanayiler de yoktur.

“... Rusya, sanayileşmede ileri adımlar atmamakla birlikte, gene de Batı Avrupa’ya göre geri bir ülkeydi ve yabancı kapitalistlere bağımlı durumdaydı. Rusya’da makina ve tezgah imalatı yoktu, makinalar ve tezgahlar dışarıdan ithal ediliyordu. Aynı şekilde otomobil sanayisi, kimya sanayisi, kimyasal gübre üreten sanayi de yoktu.”<sup>5</sup>

Çarlık Rusya’sında önemli sanayi işletmeleri yabancıların elindedir.

“1914’den önce, Rusya’nın en önemli sanayi işletmeleri, başta Fransa, İngiltere, Belçika (...) olmak üzere, yabancı sermayenin elindeydi. Rusya’nın en önemli metalürji fabrikaları Fransız kapitalistlerinin elinde bulunuyordu. Genellikle metalürjinin hemen hemen dörtte üçü (%72) yabancı sermayeye bağlıydı. Kömür işletmeleri –Döneç havzasında– durum aynı idi. Petrol üretiminin yarısına yakın kısmı İngiliz-Fransız sermayesinin elindeydi. Rusya sanayisinden sağlanan kârların aslan payı yabancı bankalara, daha çok da İngiliz ve Fransız bankalarına akıyordu.”<sup>6</sup>

İleri kapitalist ülkeler tarafından sömürülen bir ülke olmasının yanı sıra Çarlık Rusya’sı dünyanın en büyük sömürgeci ülkelerinden biridir. Özellikle askeri gücüne dayanarak çevresindeki ülkeleri insafsızca sömürür.

Çarlık Rusya’sının bu hızlı ve dengesiz gelişimi onu en büyük krizlere elverişli duruma sokar. En ileri üretim tekniğinin uygulandığı merkezleri kuşatan geri ve ilkel ekonomi üretici güçlerin gelişimini iyice frenler, üretici güçlerin gelişimi ile üretim ilişkileri arasındaki zıtlığı keskinleştirir. Emperyalist sistemin krizleri, aşırı dengesiz ekonomik ve sosyal yapı sonucu, Çarlık Rusya’sına birkaç misli şiddetle yansır, toplum, kısa sürede patlama noktasına yaklaşır. Ayrıca İngiltere ve Fransa’nın aksine Çarlık Rusya’sının sömürgeleri, kendisine komşu olan ülkelerdir. Sömüren ülkedeki kriz ve toplumsal patlamalar kısa sürede (ki 1905 ve 1917 devrimlerinde

<sup>5</sup> SBKP (B) Tarihi, s. 129.

<sup>6</sup> SBKP (B) Tarihi, s. 200.

böyle olmuştur) sömürgelelere de yayılır.

### III. Bu gelişimden çıkan sonuçlar

#### 1– Burjuvazinin zayıflığı

Rus burjuvazisi el emeği, manüfaktür üretimi, fabrika üretimi sırasını takip ederek gelişmemiştir. Dolayısıyla Rus burjuvazisinin müttefiki olabilecek, küçük sanayi üretiminin gerici etkilerini taşıyan kalabalık bir şehir küçük üreticiler sınıfı yoktur. Şehir küçük-burjuvazisi Rus Devrimi'nin hiçbir döneminde etkin rol oynayamamıştır. Bir sömürücü sınıf olarak burjuvazi bütün toplumlarda da ima azınlıkta olmuştur. Burjuvazinin gücünü onun üretim ve yönetim tecrübesi ve diğer sınıflarla kurduğu ittifaklar sağlar. Ancak Çarlık Rusya'sının ekonomik ve sosyal gelişim sonucu Rus burjuvazisi yönetimi için gerekli ittifakları (kalabalık bir şehir küçük üreticiler sınıfı, köylülüğün kazanılması, işçi sınıfının parçalanması) kuramayacak durumdadır. Ayrıca burjuvazi elde ettiği artı-değeri Çarlık ve yabancı sermaye ile paylaşmak zorundadır.

Sonuç olarak Rus burjuvazisi Batı-Avrupa burjuvazilerine göre zayıftır.

#### 2– Proletaryanın gücü

Rus proletaryası, Batı-Avrupa proletaryası gibi el emeği, manüfaktür üretimi aşamalarından geçerek fabrika üretimine gelmiştir. Dışardan gelen ileri teknik ve sermaye sonucu Rusya'da fabrika üretimine geçiş diğer kapitalist ülkelere göre çok daha hızlı olmuştur. Bunun sonucu küçük sanayi üretiminin gerici etkileri, geriye dönüş özlemi Rus proletaryasında görülmez. Burjuvazinin elde ettiği artı-değeri yabancı sermaye ve Çarlıkla paylaşmak zorunda kalması, onun bu artı-değerin bir kısmını dağıtarak Batı-Avrupa ülkelerinde olduğu gibi güçlü bir işçi aristokrasisi yaratmasını engellemiştir. **Rus işçi sınıfı bölünmemiştir.** Rus Devrimi'nde oportünizmin her çeşidi (ekonomizm, menşevizm, tasfiyecilik, sosyal şovenizm) kısa dönemler hariç işçi sınıfını etkisi altına alamamıştır. Bunun nedeni, Bolşeviklerin uzun ve inatçı mücadelesi olduğu kadar **Rusya'da oportünizmin sosyal temelini bulunmayışdır.**

“Memleketimizdeki durum ‘sosyalist oportünizmin’ işçi

kitleleri arasında kök salmasına elverişli değildir. Rusya’da oportünizm ile reformizmin her çeşidini aydın tabaka ile küçük-burjuvazi vb. arasında görebiliriz, ama politik bakımdan aktif işçi tabakaları arasında bu, önemsiz denecek kadar azdır. Ülkemizde imtiyazlı işçi ve masa memuru tabakası çok ince bir tabakadır; yasalara uyma fetişizmi burada yaratılamaz.”<sup>7</sup>

Batı-Avrupa’nın ileri teknik ve sermayesinin yardımıyla fabrika üretimine hızlı geçişin sonucu olarak Rus işçi sınıfı ülkenin belirli bölgelerinde olağanüstü temerküz halindedir.

“500 ve daha fazla işçi çalıştıran büyük işletmeler, 1901’de bütün işçinin %46.7’sini içine aldığı halde, bu oran 1910’da %54’ü buldu; yani tüm işçinin yansından fazlası bu tip işletmelerde çalışıyordu. Bu durum sanayide o güne kadar görülmemiş bir yoğunlaşmanın ifadesiydi. Kuzey Amerika gibi ileri bir sanayi ülkesinde bile, o zamanlar büyük işletmelerde bütün işçinin ancak üçte biri çalışıyordu.”<sup>8</sup>

**Rusya’da işgücü temerküzü, üretim temerküzünden yüksektir.** Büyük işletmelerde çalışmak işçi sınıfını nicelik bakımından olduğu kadar nitelik bakımından da yükseltir. Bütün bunlara Rus işçisinin içinde yaşadığı dayanılmaz çalışma şartları, günümüze göre pek az gelişmiş tekniğin sonucu propaganda ve pasifikasyon araçlarının yetersizliği ve Rus toplumunun buhranlara karşı çok hassas olan yapısı da eklenirse, Rus proletaryasının kendiliğinden-gelme yüksek dinamizminin nedenleri anlaşılabilir olur.

Rus işçi sınıfının 1905 Devrimi’nde dünyanın o güne kadar görmediği, çoğunluğu kendiliğinden-gelme, büyük bir grev dalgası yaratabilmesinin temelinde bu dinamizm yatar. Bu bakımdan Rus Devrim tarihinde, devrimin yükselme ve düşme dönemlerinin grev istatistiklerine göre belirtilmesi doğaldır. Dinamik ve yoğun işçi sınıfı hareketi aşırı dengesiz ekonomik ve sosyal yapıyı temelleme kadar sarsabilmektedir.

Çarlık Rusya’sında kendiliğinden gelme işçi hareketi o seviyededir ki, Bolşeviklerin işçi sınıfı arasında henüz yeterince örgüt-

<sup>7</sup> Lenin, Rusya’da Sınıflar ve Partiler, *Sosyalizm ve Savaş*, s. 34.

<sup>8</sup> *Bolşevik Partisi Tarihi*, s. 183.



l olmadıkları 1905’de Lenin, Zubatov’un kurduğu legal sendikalar hakkında özetle Şunları demektir: İÇi sınıfı hareketinin legal hale getirilmesi sosyal-demokratlar için yararlıdır. Zubatov sosyalist bir ajitatorn kolay kolay yapamayacağı bir Şeyi baŐaracak, işçi sınıfının en geri kesimlerini harekete geçirecektir. Ve bir kere harekete geçtikten sonra işçiler mücadeleyi sürdüreceklerdir.

İŞçi sınıfı hareketini kontrol altına almak için uygulanan Zubatovizm sonunda arlığa karşı dönecektir.<sup>9</sup>

### 3– Köylü meselesi

Serflik 1860’da kaldırılmıŐtır; ancak çeşitli biçimlerde yer yer devam etmektedir. Çarlık Rusya’sında tarımsal yapının iki önemli özelliği vardır: Feodal büyük toprak mülkiyeti ve toprağın ortak kullanımına dayanan komünler. [1917’de köylülerin toprakta özel mülkiyetin kaldırılmasını istemelerinde komün tipi tarımsal iŐletmelerin uzun yıllar süren varlığının da etkisi vardır] 1906’da, 1905 Devrimi’nin etkisiyle arlık o güne kadar yasak olan komün topraklarının alınıp satılabileceğine karar verdi. Köylüler hisselerine düŐen topraklarla komnden ayrılmaya zorlandılar. Bu hareketin temelinde arlığın, zengin köylülerin kiŐilięinde kırsal alanlarda kendisine destek sağlama politikası yatar. Banka kredileri ile desteklenen zengin köylüler komün topraklarını yağma ettiler, kırsal alanlarda bir Kulak sınıfı doğdu. Ancak arlığın tanımı kapitalistleŐtirme çabaları, feodal büyük toprak mülkiyetine dokunulmadığı için fazla başarılı olamadı. Elindeki zaten az olan toprağı da kaybeden köylülerin durumu iyice kötüleŐti. Özellikle Şehirlerde işçi sınıfı hareketinin yükseldiği dönemlerde kırsal alanlarda da ayaklanmalar oldu. Ancak Ekim Devrimi’ne kadar kırsal bölgelerdeki mücadele temel olarak köylülükle, feodal büyük toprak sahipleri arasındadır. Köy burjuvazisi ile köy proletaryası arasındaki mücadele Ekim Devrimi’nden sonra önem kazanmıştır. (Bu süreci ileride etraflıca inceleyeceğiz.)

Rus Devrimi’nin kaderi, Lenin’in de sürekli belirttiği gibi, hangi sınıfın –proletaryanın ya da burjuvazinin– köylünün desteğini kazanacağına bağlıdır. Burjuvazi 1917 Şubat-Ekim dönemi hariç Rus

<sup>9</sup> Lenin, *Collected Works*, C: 8, s. 71-72-94-95. Aktaran: S. M. Schwarz: *The Russian Revolution of 1905*, s. 70-71.

köylüsünün desteğini kazanamamıştır. Bunun temel nedeni burjuvazinin zayıflığıdır. Çarlık Rusya'sının kapitalist gelişim sürecine diğer ülkelere göre geç ve hızlı girmesi, elde edilen artı-değerin Çarlık ve yabancı sermaye ile paylaşılma zorunluluğu Rus burjuvazisinin zayıflığının temelleridir. (Bu şartlar aynı zamanda işçi sınıfı hareketinin güçlülüğünün de nedenleridir). Rus burjuvazisi feodalizmi yıkacak ya da feodalleri sınıf değiştirmeye zorlayacak – yukarıdan aşağıya– (**Alman** veya **Junkers tipi**) kapitalistleşmeyi gerçekleştirecek güçten yoksundur. Rusya'da burjuvazi ancak etkili toprak reformunu gerçekleştirerek kitle desteğini kazanabilirdi. Küçük-üretici köylüler, cumhuriyetin ilk zamanlarında oldukça önemli sayıdadırlar ve burjuva iktidarının temel desteğini oluşturlar. Ancak Rus burjuvazisi, tarihsel şartlar sonucu, kendisinden çok daha güçlü olan işçi sınıfına karşı daima Çarlığın desteğine ihtiyaç duymuştur.

Sonuç olarak, Rus burjuvazisi hem zayıftır, hem de gerek kendi güçsüzlüğü, gerek işçi sınıfının gücü sonucu kendi iktidarına taban teşkil edecek sınıfa yaklaşabilmekten uzaktır. Rus burjuvazisi, tarihsel şartlar sonucu, hiçbir zaman gerçek bir burjuva demokratik devrimini gerçekleştirmek için çalışmamıştır, Çarlıkla ittifak kurarak meşruti monarşiden ileri gidememiştir. İşçi sınıfının demokratik devrimde önderliği için gerekli objektif şartlar mevcuttur.

## Sonuç

“İşte bunun için Rusya'nın emperyalizmin çelişkilerinin kesin sonucunu verecek olan çatışma noktası olması gerekiyordu; bu sadece, bu çelişkilerin Rusya'da özellikle rezilce, özellikle tahammül edilmez şekilde belirmesinden ötürü değildi; sadece Rusya'nın, Batı'nın mali sermayesini, Doğu'nun sömürgelerine bağlayan Batı emperyalizminin başlıca desteğini teşkil etmesinden ötürü de değildi; fakat bunlarla birlikte, emperyalizmin çelişkilerini devrimci yoldan çözümlenmeye sahip gerçek kuvvetin yalnız Rusya'da bulunmasından ötürüydü.”<sup>10</sup>

Rusya dünya emperyalist zincirinin en zayıf halkasıdır.

<sup>10</sup> Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 14.

## İKİNCİ BÖLÜM DEVİRİM TEORİSİ-PARTİ TEORİSİ-ÇALIŞMA TARZI

Ülkemizde Leninist parti teorisi kadar yanlış anlaşılmış ve özellikle tahrif edilen ikinci bir şey daha mevcut değildir. Kimilerine göre parti sihirli bir formüldür, hiçbir ön hazırlık olmadan kurulur ve hareketi toplayıverir. Kimilerine göre ise parti hareketin ileri aşamalarında kurulur, o zamana kadar küçük gruplar kendi başlarına çalışmayı sürdürürler. Kimilerine göre parti bir odada toplanan bir kaç kişinin kafasından doğar. Kimilerine göre ise parti ancak mücadelenin ileri aşamalarında “savaşın kızıl alevleri içinden” doğar.

Dışardan bakıldığında bu konuda küçük bir mesele bile yokmuş gibi görünür. Devrimci hareketin en sağından en soluna kadar bütün gruplar Lenin’in parti teorisini geliştirdiği “*Ne Yapmalı?*” ve “*Bir Adım İleri İki Adım Geri*”yi okumuşlardır. Bu eserler üzerinde hiçbir anlaşmazlık yoktur. Ancak iş uygulamaya gelince tahrifatlar, yanlışlıklar peşpeşe gelir. Lenin tarafından açıklıkla ortaya konulmuş böyle bir konuda devrimci gruplar arasında ortaya çıkan farklar ilk bakışta şaşkıncı gibi görünür. Ancak bu farkların temeli parti teorisinde değil, devrim teorisinde yatar.

Dünyayı yorumlamak tarzı değişik olanların elbette ki değiştirme tarzları da değişik olacaktır. **Parti teorisindeki anlaşmazlık tek başına ele alınamaz, temelde daima devrim teorisindeki anlaşmazlık yatar. Parti teorisi daima devrim teorisinden çıkar.**

Bu konuda RSDİP'nin II. kongresinde Lenin ile Martov arasında çıkan ve partinin Bolşevik ve Menşevik hiziplerine bölünmesine yol açan tartışmayı hatırlamak yeter. Bütün mesele, stratejik ve taktik hiçbir değeri yokmuş gibi görünen bir maddeden çıkmıştı: Parti tüzüğü'nün birinci maddesi. Bu madde parti üyelerinin tanımını üzerine idi. Bolşeviklere göre: "*Parti üyesi, onun programını kabul eden ve partiye hem maddi yönden, hem de parti örgütlerinden birine kişisel katılımıyla destekleyen kişidir.*"<sup>11</sup> Menşeviklere göre ise, parti üyesi olmak için parti örgütlerinden birinde çalışmak zorunlu değildir. Bolşeviklere göre parti, üyelerini kendisi seçen bir örgüttür, dolayısıyla belirli bir disipline ve seçme üyelerine sahiptir. Menşeviklere göre ise üyeler kendi kendilerini partiye kaydederek, dolayısıyla belirli bir disiplin yoktur, devrimci geçinen herkes nitelikleri ne olursa olsun parti üyesi olabilirler. Bu iki değişik örgüt görüşünün altında aslında apayrı iki devrim görüşü yatmaktadır. Bu konu üzerinde ilerde etraflıca duracağız.

## I.

### LENİNİST DEVRİM TEORİSİ

#### **A- Teorinin Tarihi Kökleri; Marks ve Engels'in devrim teorileri ve bu teorinin II. Enternasyonalce yozlaştırılması:**

Marks ve Engels'in devrim teorisi, proletarya devrimi için objektif şartların olgunlaşmadığı, burjuvazinin üretici güçleri geliştirmediği, toplumda burjuva anlamda da olsa refah sağladığı, kapitalizmin emperyalizme dönüşerek sürekli krizlerinin henüz başlamadığı dönemin özelliklerini yansıtır. Proletarya devrimi için objektif şartlar henüz hazır olmadığından Marks ve Engels'in devrim teorilerinde ekonomik ve sosyal determinizm ağır basar, yapılan ihtilâlcı girişimler ne kadar cesur olursa olsun, kişinin iradesinden bağımsız objektif şartlar henüz hazır olmadığından daima yenilgi ile biter.

Marks ve Engels'in devrim teorisinin başlıca özelliği şöyle özetlenebilir:

1- Bu teori kapitalizmin üretici güçleri geliştirdiği, proletarya devrimi için objektif şartların hazır olmadığı dönemin özellikleri-

<sup>11</sup> Lenin, *Bir Adım İleri İki Adım Geri*, s. 53.

ni yansıtır.

2- Dünya devrimi –Avrupa devrimi kastedilmektedir– üretici güçlerin gelişme seviyesinin, dolayısıyla işçi sınıfının kültür ve örgüt düzeyinin yüksek olduğu ülkelerde başlayacak ve zamandaş olacaktır.

3- Bürokrasi ve militarizmin henüz yeterince yerleşmediği bazı ülkelerde (İngiltere ve ABD) devrim barışçı yoldan gerçekleşebilir.

Kapitalizmin henüz emperyalizme dönüşmediği barışçı gelişme döneminde büyük seçim zaferleri kazanan II. Enternasyonal partileri Marks ve Engels'in devrim teorilerini bir dogma olarak ele aldılar. Emperyalist dönemin değişen şartlarına aldırmadan, emperyalizm öncesi dönem için önerilen devrim teorisini uygulamakta ısrar ettiler (toplumsal gerçekler yığından işine geleni almak, bu her çeşit oportünizmin temel karakteridir). II. Enternasyonal partileri özel durumlar için söylenen işçi sınıfı iktidarının barışçı yoldan kurulabileceği tezini değişen şartları dikkate almadan genelleştirdiler. Bu durumda işçi sınıfının devrimci eğitimi için çalışmaya lüzum yoktu. İşçi sınıfının nüfusun çoğunluğunu meydana getirmesini beklemek gerekiyordu. O zaman iktidar kendiliğinden ele geçecekti.\*

Leninist devrim teorisi içerde ekonomizme, menşevizme, tasfiyeciliğe, sosyal-şovenizme; dışarda ise II. Enternasyonal oportünizmine karşı verilen amansız mücadele içinde şekillenmiştir.

### **B- Leninist Devrim Teorisinin Temel İlkeleri:**

Leninizm emperyalist dönemin Marksizmidir, emperyalist buhranlar döneminin, proleter devrimler çağıının özelliklerini yansıtır.

Emperyalist dönemde ulusal sınırları aşan sermaye dünyanın her tarafına yayılmıştır. Ulusal ekonomi kavramı önemini kaybetmiştir. Artık birbirinden oldukça bağımsız ulusal ekonomiler değil, bir bütün olarak dünya emperyalist sistemi mevcuttur.

Devrimin objektif şartlarını tek tek ülkelerde değil, sistemin bütününde aramak gerekir.

“Eskiden proletarya devrimine hazırlık devresinin şartlarının tahlili, genellikle ayrı olarak ele alınan şu veya bu

\* Geniş bilgi için bkz: Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim-I*.

ülkenin ekonomik durumu bakımından yapıldı. Şimdi artık meselenin bu tarzda tetkiki yetersizdir. Şimdi meseleyi, bütün ülkelerin veya ülkelerin çoğunluğunun ekonomik durumu açısından, dünya ekonomik durumu bakımından tetkik etmek gerekir; çünkü ülkeler ve milli ekonomiler kendi kendilerine yeterli birimler olmaktan çıkmışlar, dünya ekonomisi denilen bir zincirin halkaları haline gelmişlerdir.”<sup>12</sup>

“Eskiden ayrı ayrı ülkelerde veya daha doğrusu gelişmiş şu veya bu ülkede, proletarya devrimi için objektif şartların varlığından veya yokluğundan söz etmek adetti. Şimdi artık bu görüş yetersizdir. Şimdi devrim için objektif şartların, dünya emperyalist ekonomi sisteminin tamamında bir bütün olarak mevcut olup olmadığından söz etmek gerekir; çünkü, sistemin, tümü ile eğer devrim için olgunlaşmamışsa veya daha doğrusu olgunlaştığı için bu sistemin içinde sanayi yönünden yeter derecede gelişmemiş bazı ülkelerin bulunması, devrim için aşılmaz bir engel teşkil edemez.”<sup>13</sup>

**Emperyalist sistem bütünü açısından devrim için olgunlaşmıştır. Avrupa devrimi için objektif şartlar hazırdır.**

**Emperyalist sistemin bir bütün olarak devrim için olgunlaşması ne demektir?**

Emperyalist dönemde kapitalizm sürekli ve derin buhranlar dönemine girmiştir. Bu dönemde ekonomiler oldukça bağımsız birimler olmaktan çıkmışlardır. Sistemin krizleri, tekel öncesi dönemdeki gibi, bir veya birkaç ülkede sınırlı kalmaz, sistemin tümüne yayılır ve bütün ülkeleri etkiler. **Zaman zaman ağırlaşan bu sürekli kriz işçi sınıfına, daha önce mevcut olmayan, iktidarı ele geçirme olanağını verir. Emperyalist dönemde devrim için gerekli objektif şartlar sistemin bütünü açısından olgunlaşmıştır.**

Bu ülkelerin ışığında Leninizmin temel tezlerini şöyle sıralayabiliriz:

**a– Ekonomik gelişme ile sosyal uyanış arasındaki uyumsuz-**

<sup>12</sup> Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 30.

<sup>13</sup> Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 31.

**luk:**

Serbest rekabetçi dönemde kapitalizm, üretici güçleri geliştiriyor ve toplumda burjuva anlamda bir refah sağlıyordu. Bu özellik tekel öncesi dönemin Marksist devrim teorisine ekonomik gelişme (üretici güçlerin gelişmesi) ile sosyal uyanış arasında paralellik şeklinde yansımıştır. Devrimin üretici güçlerin en fazla geliştiği ülkelerde başlaması gerektiği tezi buraya dayanır. Emperyalist dönemde ise üretim ilişkileri, üretici güçlerin gelişimini frenlemektedir, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişki kesinlik kazanmıştır. **Emperyalist dönemde bütün ülkelere yayılan ve zaman zaman derinleşen sürekli buhran sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi aşması için gerekli objektif şartları yaratmaktadır.**

Devrim için sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi aşması şarttır. Kapitalizmin gelişme tarihi göstermiştir ki, ekonomik gelişim burjuvaziye sosyal uyanışı bastırarak veya saptırarak olanakları da verir. (Propaganda ve pasifikasyon araçlarının etkinleşmesi, artı-değerin bir kısmının dağıtılarak işçi aristokrasisi yaratılması vb.) Sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi aşmasının objektif şartları emperyalist dönemde mevcuttur. Ancak objektif şartların hazır olması yetmez, çünkü işçi sınıfı kendiliğinden sosyalist bilinç kazanamaz. Bu bilinç ona dışarıdan iletilmelidir. Bu açıdan parti teorisinin emperyalist dönemde geliştirilmiş olması tesadüfi değildir.

Emperyalist dönemde sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi aşması için gerekli objektif şartların varlığı, bu şartlar altında işçi sınıfının iktidarı ele geçirebileceği ve geçirmesi gerektiği meselesi Bolşeviklerle, II. Enternasyonal arasındaki çatışmasını temeli ni meydana getirir.

“Oportünistler, proletaryanın, ülkenin çoğunluğunu teşkil etmeden, iktidarı ele geçiremeyeceği ve geçirmemesi gerektiğini temin ederler. Bu iddianın ispatı, delili yoktur; çünkü bu tezi, ne teorik olarak, ne de pratikte haklı göstermek imkansızdır. Lenin, bu II. Enternasyonal baylarına pekâlâ dediğinizi kabul edelim diyor, **fakat nüfusun azınlığını teşkil eden proletarya, emekçi kitlelerin büyük çoğunluğunu kendi etrafında toplayabildiği (savaş, tarım buhranı vb.) bir tarihi durum meydana gelince niçin iktidara geçmesin? Proletarya, sermayenin cephesi-**

## **ni yarmak ve genel gelişmeyi hızlandırmak için elverişli uluslararası ve iç durumdan niçin faydalanmasın?”<sup>14</sup>**

(abc)

Emperyalist dönemde üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin keskinlik kazanması sonucu, kitlelerin bilinçlenmesinin ekonomik gelişmeyi aşmasının objektif şartlarının mevcudiyetinden, zorunlu olarak, herhangi bir ülkede işçi sınıfı iktidarının üretici güçlerin gelişimine direkt olarak bağımlı olmadığı sonucu çıkar.

“Devrim nereden başlayacaktır? Sermayenin cephesini yarmak nerede, hangi ülkede mümkündür?”

Eskiden bu soruya sanayinin en gelişmiş olduğu yerde, proletaryanın çoğunluğu teşkil ettiği yerde, daha yüksek kültür, daha çok demokrasi olan yerde diye cevap verilir.

Hayır –der Leninist devrim teorisi–, **devrimin mutlaka sanayinin vb. en gelişmiş olduğu yerde başlaması şart değildir**. Emperyalizm zincirinin en zayıf olduğu yerde sermayenin cephesi yanacaktır; çünkü proletarya devrimi dünya emperyalist zincirinin kırılmasının sonucudur ve devrime başlayan ülkenin kapitalist anlamda daha gelişmiş ülkelere oranla az gelişmiş olması, bununla beraber kapitalizmin çerçevesi içinde bulunması pekâlâ mümkündür.”<sup>15</sup>

Kapitalizmin gelişmesi işçilerin sayısını artırır, onların büyük işletmelerde toplanmasını sağlar; böylece işçi sınıfı hem nicelik, hem de nitelik bakımından gelişir. Ancak emperyalist dönemde işçi sınıfı iktidarını **temel olarak** bu gelişime bağlamak Leninizmden sapmaktır. Emperyalist-kapitalist üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişimini engellediğinden devrimi emperyalizmden beklemek demektir. **Emperyalist dönemde işçi sınıfı iktidarı üretici güçlerin gelişimine direkt olarak değil, dolaylı olarak bağlıdır**.

Bu Leninist tez büyük tarihi öneme sahiptir. Emperyalist dönemde devrimciler ülkenin ekonomik gelişimi emekçileri güçlen-

<sup>14</sup> Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 19.

<sup>15</sup> Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 31.



direcek ve bilinçlendirecek diye beklememeli; kitlelere dışardan bilinç götürerek ekonomik gelişimle sosyal uyanış arasında hakim sınıflarca çeşitli biçimlerde sağlanan dengeyi bozmalıdırlar. Bu denge kendiliğinden değil, ancak devrimcilerin aktif mücadelesiyle bozulur, kitleler ancak bu şekilde gerçekten devrim yolunda ilerler.

Pasifistler bu Leninist ilkeyi özellikle tahrif ederler. Emperyalizmin sürekli buhranlar döneminde kitlelerin bilinçlenmesini daima temel olarak ekonomik gelişmeye bağlarlar. Bugüne kadar rastlanan yüzlerce örnekten en sonuncularına bakalım:

“14 Ekim seçimlerinin sonuçları, Türkiye’deki sosyo-ekonomik yapı değişmesinin, kapitalistleşme sürecinin hızlanmasının, buna bağlı olarak sınıflararası ve sınıflar için farklılaşma ve çelişkilerin artmasının, sınıf ve grupların çıkar ayrılıklarının farkına varmaya başlamalarının, yani bilinçlenme sürecinin hızlanmasının siyasal yapı ve oy dağılımındaki yansımasıdır.”<sup>16</sup>

“Yine aynı gelişme CHP’nin 1973 seçimlerindeki başarısının da nedeni olarak gözükmektedir. Kapitalizmin gelişmiş olduğu, orta sınıfların tekelci sermaye tarafından ezildiği, sanayi ve tarım işçilerinin önemli sayılara kavuştukları büyük ve ileri ekonomik yapıdaki illerde, CHP keskin başarı kazanmış ve oy artırmıştır. **Bu durum, kapitalizmin gelişmesiyle birlikte giden toplumsal ve sınıfsal bilinçlenmenin sonucudur.**”<sup>17</sup> (abc)

“Ayrıca şunun da bilinmesinde fayda var; işçi sınıfının bir görevi de üretimi geliştirmektir. Çünkü gelişen üretim, üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çatışmayı hızlandırır.”<sup>18</sup>

İşte II. Enternasyonalin günümüzdeki temsilcilerinden birkaç tanesi. Kişi, emperyalist dönem öncesi Marksizmi, değişen şartları dikkate almadan, emperyalist döneme uygulamaya kalkarsa işte böyle saçmalar. Bu çok bilmiş beylerin mantığına göre düşünecek

<sup>16</sup> 14 Ekim Seçimlerinin Tahlili, *İlke*, S. 1, s. 66.

<sup>17</sup> 14 Ekim Seçimlerinin Tahlili, *İlke*, S: 1, s. 67.

<sup>18</sup> Metin Güven, 12 Mart’tan Sonra Dergiler ve “İlke”, Yeni Dönem, S. 3, s. 62.

olursak bazı enteresan sonuçlara varırız. Kitlelerin uyanması ve bilinçlenmesi temel olarak kapitalizmin gelişimine bağlıdır. O halde devrimin en ileri kapitalist ülkelerde başlaması gerekir, çünkü kapitalizmin gelişimine bağımlı olarak, işçi sayısı, örgütlenme ve sosyal uyanış fazladır. Görünüşte sağlam temellere oturan bir mantık; ancak düşünmek gerekir: Geçmiş devrimler neden Rusya gibi kapitalizmin nisbeten geri kalmış veya Çin, Küba, Kore, Vietnam ve diğerleri gibi kapitalist gelişim bakımından oldukça geri ülkelerde gerçekleşti de, en ileri kapitalist ülkelerde bir türlü gerçekleşemedi? Yoksa bu baylar geçmiş devrimleri devrimden saymıyorlar mı?

Emperyalist dönemde kitlelerin bilinçlenmesinin ekonomik gelişmeyi aşmasının objektif şartları mevcuttur. **Onun için emperyalist dönemde kitlelerin bilinçlenmesi temel olarak kapitalizmin ve üretici güçlerin gelişmesine değil, devrimci mücadeleye bağlıdır.** Yanlış bir anlamayı önlemek için bu konuyu detaylarıyla açıklayalım:

Subjektif şartların hazırlanmasında temel daima objektif şartlardır. Eğer objektif şartlar yetersizse devrimin subjektif şartları hazırlanamaz. Kapitalist sistemin yıkılabilmesi herşeyden önce sistemin bünyesindeki çelişkilere dayanır. Eğer kapitalist sistemin bünyesindeki çelişkiler hiçbir zaman antagonizma kazanamayacak olsaydı, devrimciler ne yaparlarsa yapsınlar bu sistemi yıkmazlar. Tekel öncesi dönemde, kapitalizm üretici güçleri geliştirdiğinden sistemin bünyesindeki çelişkiler keskinlik kazanamıyordu. Devrimin objektif şartları mevcut değildi. Kapitalizmin emperyalizme dönüşerek sürekli buhranlar dönemine girmesiyle devrim için objektif şartlar **sistemin bütünü açısından** hazır hale geldi. Bu durumda, emperyalist dönemde objektif şartlar hazır olduğundan esas olan subjektif şartların hazırlanmasıdır. Emperyalizmin sürekli buhranlar döneminde, emperyalist-kapitalist üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişimini engellediğinden sosyal uyanış ekonomik gelişimle paralel gitmez. Bunun aksini savunmak, emperyalist dönemde de devrimin objektif şartlarının bulunmadığını savunmak demektir.

Herhangi bir ülkede devrimci bir durumun meydana gelebilmesi için sadece sistemin genel buhranlarının mevcudiyeti yetmez, o ülkenin kendi milli bunalımını da yaşaması gerekir. (İlerde göreceğimiz gibi aslında bu, geniş ölçüde sistemin genel buhr-

ranlarının ÷lkeye Şiddetle yansımāsından ibarettir). Bu açıdan ÷l-  
kede kapitalizmin gelişmesi (sadece kapitalizmin i dinamikle ge-  
liŐtiĐi ÷lkeleri ele alıyoruz) küçük ve kapalı üretim birimlerini yıktı-  
Đından, sınıfsal farklılaŐmayı derinleŐtirdiĐinden, işçi sınıfını nice-  
lik ve nitelik bakımından geliştirdiğinden devrime yararlıdır. Ancak  
dünyada devrime yararlı pek çok Şey vardır. nemli olan Şudur:  
Devrimciler dikkatlerini devrim için büyük önem taşıyan noktalarda  
mı toplamalıdır yoksa ikinci dereceden önem taşıyan nokta-  
larda mı? Esas noktada (emperyalist sistemin sürekli krizlerinin  
yarattığı objektif Őartlardan faydalanarak aktif mücadele ile sosyal  
uyaniŐın ekonomik gelişmeyi aŐmasını sağlamak) toplanması ge-  
reken dikkati ikinci derecedeki noktalara (işçilerin sayıca artması,  
kapitalistleŐmenin getirdiği bilinçlendirme, vb.) yöneltmek dev-  
rimci harekete hedef ŐaŐırtmaktır.

**Herhangi bir ÷lgede işçi sınıfı iktidarı emperyalist sistemin  
krizlerine, bu krizin o ÷lkeyi etkileme derecesine, kitlelerin bi-  
linç ve örgüt düzeyine, ÷lkenin devrimci geçmiŐine, nc par-  
tinin yığınlar içindeki gücüne ve partinin doğru nderliğine  
bağlıdır.**

Ekonomik gelişme ile sosyal uyanış arasında paralelik arayan  
bu görüşlerin günümüzde geri-bıaktınlmıŐ ÷lkeler için özel bir  
nemi vardır. Geri-bıaktınlmıŐ ÷lkelerde kapitalizm i dinamikle  
değil de, yukardan aşağıya, emperyalizmin kontrolü altında geliŐ-  
tirildiğinden sosyal uyanışı **temel olarak** ekonomik gelişmeye  
bağlamak, kitlelerin bilinçlenmesini emperyalizmden beklemek  
demektir.

**b– Devrimin sosyal muhtevası ile nc sınıfı arasındaki  
farklılık:**

Emperyalist dönemde burjuvazi devrimci niteliğini yitirmiŐ-  
tir, kendi devrimini yapamaz. Burjuvazinin güçlenen proletaryaya  
karşı feodal düzenin baskı güçlerine ihtiyaı vardır, onun için, feo-  
dalizme karşı kararlı hareket edemez, uzlaŐır. Demokratik devrim  
feodalizm yıkılarak –aşağıdan yukarı– değil, yukardan aşağıya feo-  
dallerle uzlaŐılarak uzun ve ızdıraplı bir yoldan kaldırılır. Feodalizm  
devrimci yoldan kaldırılmaz, bunun yerine feodaller burjuvalaŐtırılır.  
Emperyalist dönemde devrimciliğini yitiren burjuvazi demok-  
ratik devrimde geçmişte onun müttefiki olan, demokratik devrim-  
den en büyük yararı sağlayacak olan köylülere ihanet eder.

Emperyalist dönemde ulusal sınırları aşan ve özellikle kapitalizme geri (demokratik devrim sürecini tamamlamamış) ülkelerde yatırım olanakları bulan sermaye, bu ülkelerde Çarlık Rusya'sında olduğu gibi zayıf iç dinamikle bütünleşerek veya III. bunalım döneminde olduğu gibi yukardan aşağıya kapitalizmin hızlı ve dengesiz gelişimini sağlar. Kapitalistleşmede dış dinamiğin büyük rolü sonucu milli burjuvazinin gelişimi ve güçlenmesi kapitalizmin gelişiminin gerisinde kalır. (Günümüzde geri-bıraktırılmış ülkelerdeki gelişimi ve güçlenmesi emperyalizmle bütünleşmiş olarak gerçekleşen tekelci burjuvazi ile milli burjuvazi karıştırılmamalıdır. Birincisinin demokratik devrimde önderliği zaten söz konusu olmaz.) Böylece emperyalizmin sürekli buhranlar döneminde işçi sınıfının nüfusun çoğunluğunu etrafına toplayabilmesi, milli burjuvazinin zayıflığı ve bunun sonucu emperyalizme ve feodal unsurlara karşı sonuna kadar kararlı tavır alamaması ve işçi sınıfının geçmişe göre güçlenmesi (Fransız Devrimi'nde olduğu gibi burjuvazinin devrime önderlikte rakipsiz olmayışı) işçi sınıfının demokratik devrimde önderliği için gerekli objektif şartları hazırlar. Emperyalist dönemde demokratik devrim ancak işçi sınıfının önderliğinde sonuna kadar yapılabilir. Ortaya şöyle bir soru çıkmaktadır: Demokratik devrim sürecini tamamlamamış olan ülkelerde işçi sınıfı azınlıktadır. (Çarlık Rusya'sında nüfusun %80'inden fazlası köylüdür.) Azınlıkta olan işçi sınıfı nasıl olur da işçiler kadar köylüleri ilgilendiren demokratik devrimde önder olabilir? **Ancak sınıfların devrimde oynadıkları rol ile onların nicelikleri (nüfus içindeki oranları) arasında bağ yoktur.** Köylüler dağınık ve küçük üretimin ve yaşayış tarzlarının sonucu devrimde bağımsız bir güç olamazlar. Nüfusun içinde azınlık olan sınıf –proletarya– şehirlerde ve büyük işletmelerde toplandığından, dünyayı görüş açısı köylülüğe göre çok daha geniş olduğundan, örgütlenmesi çok daha kolay olduğundan demokratik devrimde öncü olabilir. Devrimde öncü sınıfın mutlaka nüfus içinde çoğunluğu meydana getirmesi gerekmez. Burjuvazinin önderliğinde yapılan burjuva demokratik devriminde de burjuvazi azınlıktadır.

Bağımsız bir siyasi güç olabilmesi, yönetim ve üretim tecrübesi ve ittifakları sonucu devrimde önder olabilir.

1905 Devrimi'nden sonra Lenin şöyle yazar:

“İşçi sınıfı idareci rolünü kuvvetle ve bol bol göstermiş-

**tir. Aynı zamanda tarihi hareket içindeki kuvvetinin halkın tümü içindeki payından daha büyük olduğu da iyice belli olmuştur.**<sup>19</sup> (abç)

Emperyalizmin sürekli buhranlar döneminde işçi sınıfı, diğer ezilen sınıfları yanına çekebilir ve böylece nüfusun çoğunluğunu meydana getirebilir. Lenin ve Stalin işçi sınıfının demokratik devrimde önder olabilmesi için nüfusun en az yüzde şu kadarını meydana getirmelidir gibisinden bir sınırlama koymamışlardır. Son günlerde iyice ortaya çıkan “proleter kimdir, nedir? Ülkemizde kaç proleter vardır, bunlar saf proleter midir? İşportacı da proleter sayılabilir mi? Tekelci burjuvazi gelişsin proleter sayısı artsın” gibisinden saçmalıklara Stalin gerekli cevabı yıllar önce vermiştir:

“Kısaca, genel kural olarak, emperyalist cephenin zirci halkaların en zayıf olduğu noktada kınılmalıdır; ve bu noktanın kapitalizmin en gelişmiş olduğu, proletaryanın şu, köylülerin bu kadar bulunduğu bir ülkede olması şart değildir.

Bu sebeple, ayrı olarak ele alınan şu veya bu ülkenin proletaryasının genel nüfusa nisbeti hakkında istatistik hesaplarına, emperyalizmin ne olduğunu anlamamış olan ve vebadan korkar gibi devrimden korkan II. Enternasyonal yorumcularının verdikleri özel önem tamamen büyütülmüştür.”<sup>20</sup>

### **C– Sonuç**

Emperyalist dönemde devrim için objektif şartlar sistemin bütününde hazır olduğundan Leninizmin temelini subjektif şartların hazırlanması meydana getirir ve Leninist devrim teorisinde ihtilâlcisi insiyatifin rolü ekonomik ve sosyal determinizme göre daha ağır basar.

“Lenin’in devrim teorisinde, ihtilâlcisi insiyatifin rolü (emperyalist dönemin özelliklerinden dolayı) Marks ve Engels’inkilerine kıyasla çok daha ağırlıklıdır. Emperyalist dönemde, devrimlerin maddi temelleri hazır olduğu için, meseleyi çözmek ihtilâlcisi insiyatifin uygun zamandaki atılımı-

<sup>19</sup> Lenin, *Rusya’da Kapitalizmin Gelişmesi*, İkinci Baskıya Önsöz.

<sup>20</sup> Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 33.

na kalmaktadır.”<sup>21</sup>

Leninist devrim teorisinde ihtilâlcî insiyatifin ağır basması Lenin’in ve Bolşeviklerin iradesinin sonucu değildir; çünkü Leninizmin temelinde ihtilâlcî insiyatif değil, işçi sınıfı iktidarının nasıl kurulacağı ve nasıl yaşatılacağı meselesi yatar.

“Leninizmin temel meselesi, Leninizmin hareket noktası, (...) proletarya diktatörlüğü meselesi, proletarya diktatörlüğünün kuruluşu, pekiştirilmesi şartları meselesidir.”<sup>22</sup>

**Bolşevikler, Marks ve Engels’in dönemine göre daha aktif mücadele metodlarını benimsemişlerse, ihtilâlcî insiyatife ekonomik ve sosyal determinizme göre daha fazla ağırlık vermişlerse bu kendi subjektif isteklerinin sonucu değil, emperyalist dönemin objektif şartlarının işçi sınıfı iktidarının kurulabilmesi için gerektirdiği daha aktif mücadele metodlarını uygulamalarının sonucudur.** İhtilâlcî insiyatifin başarısı daima ekonomik ve sosyal şartlara bağlıdır, onunla sınırlanır. Tarih objektif şartlar uygun olmadığından yenilgiyle biten ihtilâlcî atılımların örnekleriyle doludur. **Eğer Lenin ve Bolşevikler geçmişe göre daha aktif mücadele metodlarını benimsemişlerse, bu, objektif şartlar öyle gerektirdiğinden dolaydır.** Böylece sağ oportünizm; işçi sınıfı iktidarının kurulması için objektif şartların kullanılmasını gerekli kıldığı geçmişe göre daha aktif mücadele metodlarını kullanmayı reddetmek, ihtilâlcî insiyatife objektif şartların gerektirdiğinden daha az ağırlık vermek; sol oportünizm; objektif şartları aşan, kitlelerden kopuk mücadele metodlarını kullanmak, ihtilâlcî insiyatife gerekenden fazla ağırlık vermek şeklinde tanımlanabilir.

Leninist devrim teorisi (konumuz gereği sadece 1903-24 devresini ele alıyoruz) birdenbire şekillenmemiştir. Leninist devrim teorisinin gelişiminde başlıca üç aşama görülür:

- 1- 1903-17 Dönemi,
- 2- 1917-24 Dönemi,
- 3- 1924 sonrası.

Bu aşamaları “Rus Devriminin Genel Gelişim Çizgisi” bölümünde etraflıca inceleyeceğiz.

<sup>21</sup> Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim-I*.

<sup>22</sup> Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 118.

## II. PARTİ TEORİSİ

### **Leninist parti teorisi devrim teorisinden çıkar.**

Kapitalizmin gelişme tarihi göstermiştir ki, işçi sınıfının sayıca artması ve büyük işletmelerde toplanması sosyalist bilince ulaşması için yeterli değildir. **Ekonomik gelişme sosyal uyanışı da beraberinde getirir, ancak ekonomik gelişme aynı zamanda burjuvazinin eline bu uyanışı saptıracak, sınırlı tutacak olanakları da verir.** Fabrika işçisi olmak sosyalist olmak için yeterli değildir. Burjuvazi tarafından sadece üretim sürecinin gerektirdiği kadar eğitilen işçi sınıfının kendiliğinden derin ekonomi, felsefe, bilim ve tarih temelleri olan sosyalist ideolojiye ulaşması beklenemez. Bu bilinç ona dışardan iletilmelidir.

Emperyalist dönemde sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi aşması için gerekli objektif şartlar mevcuttur. Ancak objektif şartların hazır olması yetmez, çünkü bütün sınıfların en devrimcisi olan işçi sınıfı bile kendiliğinden sendikalizmin ötesine geçemez.

Onun içindir ki, parti, işçi sınıfının iktidar mücadelesindeki en güçlü silahıdır.

“İktidar mücadelesinde proletaryanın örgütten başka silahı yoktur. Burjuva dünyasındaki anarşistçe rekabet altında ayrı düşmüş, sürekli olarak yoksulluğun, köleliğin ve dejenerasyonun ‘derin çukurlarına’, gerilere itilmiş olan proletarya, ancak Marksizm prensipleri üzerinde ideolojik birliğe ulaşarak ve çalışan milyonlarca insanı işçi sınıfı ordusu halinde kaynaştıran maddi örgüt birliğinin yardımıyla, kaçınılmaz biçimde yenilmez bir güç haline gelebilir ve gelecektir.”<sup>23</sup>

İşçi sınıfı partisinin Rus Devrimi’ndeki başlıca gelişme aşamaları şöyledir: (Her ne kadar günümüzdeki devrimler objektif şartların farklılığından dolayı Rus Devrimi’nin gelişim çizgisini izlemiyorsa da, parti konusunda ortaya çıkan ayrılıklar tipiktir, örnekleri her devrimde görülmüştür; onun için dikkatle incelenmesi gerekir.)

<sup>23</sup> Lenin, *Bir Adım İleri İki Adım Geri*, s. 224.

## A- Kuruluş Döneminde Parti

Eğer kitleler eğitim eksikliği, çalışma şartlarının zorluğu ve karşı propaganda ile kendilerini gündelik hayatın içinde kaybetmişlerse, yarından ötesini düşünecek durumda değillerse işçi sınıfı ideolojisini kabul etmiş kişiler onlar adına harekete geçerek kitleye dışardan bilinç götürürler, onu örgütlerler. Bu kişiler için başlangıçta köken önemli değildir, önemli olan devrimciliği meslek olarak seçmektir, profesyonel devrimci olmaktır. Başlangıçta çoğunluğu işçi olmayan ve genellikle küçük-burjuva olan bu kişiler işçi sınıfı partisini oluştururlar.

“Görüldüğü gibi, başlangıçta parti ile sınıf arasındaki ilişkiler daha çok objektiftir; yani ideolojiktir. Partinin öncülüğünün temeli ‘ideolojiktir’. Başlangıçta önemli olan, Lenin’in deyişiyle, parti üyelerinin işçi veya öğrenci olması değil de profesyonel devrimcilerden oluşmasıdır. Profesyonel devrimcilerin teşkil ettiği savaş örgütünün objektif olarak proletaryanın devrimci iradesini temsil etmesi esastır. Ve proletaryaya bilinç bu örgüt aracılığıyla dıştan iletilecektir. Çünkü bu örgüt, sosyalist hareketi temsil etmektedir.”<sup>24</sup>

Partinin kuruluş döneminde başlıca üç sorun ortaya çıkar:

Partinin ne zaman kurulacağı, parti üyelerinin niteliği ve parti çalışmasının hangi esaslara dayandırılacağı.

Parti devrimci mücadelenin hangi aşamasında kurulur?

Partinin mücadelenin başlangıcında veya ileri aşamasında kurulmasını belirleyen etkenler nelerdir?

Dünyanın bütün ülkelerinde devrimci hareketin başlangıcında çok sayıda, küçük ve birbirinden oldukça bağımsız gruplar ortaya çıkar. Bu gruplar kendi bölgelerinde doğru veya yanlış bir çalışma yürütürler. Parti meselesi daha sonra ortaya çıkar. Partinin kurulabilmesi için gerekli ön şartlar nelerdir? Önce dar ve birbirinden oldukça bağımsız grup çalışmasının çıkmaza girmesi gerekir. Devrimci hareket dar ve oldukça bağımsız çalışmalarla artık ilerleyemez durumdadır. Küçük gruplar gelişen ve yayılan mücadeleyi kadrosuzluk, tecrübesizlik ve teorik yetersizlik sonucu bü-

<sup>24</sup> Mahir Çayan: *Kesintisiz Devrim-I*.



tün yönleriyle –ekonomik, demokratik, politik, ideolojik veya askeri– yürütemez olurlar; genellikle ya çalışmalarını devrimci mücadelenin sadece bir yönünde yoğunlaştırırlar, ya da altından kalkamayacakları işlere girerler. Birinci durum çeşitli sapmalara yol açar, devrimci mücadelenin bir yönü gereğinden fazla büyütülür, diğer yönler küçümsenir. Örneğin Lenin “*Ne Yapmalı?*” da ekonomizm sapmasının küçük ve bağımsız grup çalışmasından kaynaklandığını söyler. İkinci durumda ise gruplar kaldıramayacakları kadar görev yüklenirler ve sonunda hiçbir iş doğru dürüst yürümez. Bu durumda küçük grupların birleşmesi ve merkezizetçi bir örgütlenmeye gidilerek partinin kurulması zorunlu olur.

Görüldüğü gibi, **parti zorunluluk sonucu** kurulur. Partinin kurulabilmesi için devrimci hareketin daha üst düzeyde bir örgütlenmeye ihtiyaç duyması gerekir. Parti, kurulduğu anda her sorunu çözebilecek sihirli bir güç olmadığı gibi, birkaç kişinin subjektif isteği sonucu kurulan soyut bir örgüt de değildir. Zorunluluk sonucu kurulmayan her örgüt şekilsel olarak kalır ve kaçınılmaz olarak bürokratizme saplanır. Devrimci hareket daha yüksek bir düzeyde örgütlenmeye gidilmeden başarı kazanamayacaksa, düşmanı yenemeyecekse partinin kuruluşu zorunlu hale gelir.

Eğer bir ülkede devrimciler küçük ve birbirinden oldukça bağımsız gruplar halinde çalışarak başarı kazanıyorlarsa, düşmana kesin darbeler indirebiliyorlarsa, partinin kuruluşu küçük grupların geliştiği ve yayıldığı devrimin ileri aşamalarında gerçekleşir. Devrimci hareketin henüz başlangıç döneminde kurulacak bir parti, hareketin daha üst düzeyde bir örgütlenmeye ihtiyacı olmadığından kaçınılmaz olarak şekilsel olur. **Parti devrimci hareketin en yüksek örgütlenme şeklidir ve zorunluluk sonucu kurulur.**

**O halde partinin ne zaman kurulacağını genel olarak düşmanın gücü, yani emperyalizmin hangi gelişim aşamasında bulunduğu (I., II., III. bunalım dönemleri) ve ülkelerin özel şartları belirler.** Emperyalizmin I. ve II. bunalım dönemlerinde, emperyalizmin sömürge ve yarı-sömürge ülkeler için henüz içsel bir olgu haline gelmediği, yeniden paylaşım savaşlarının kaçınılmaz olduğu, ülke içi yönetimin zayıf ve sadece belli bölgelerde (genellikle büyük şehirler) güçlü olduğu dönemlerde devrimci mücadele küçük ve birbirinden oldukça bağımsız gruplar tarafından bu ülkelerde mücadelenin ileri aşamalarına kadar başarıy-

la yürütülebilir.

**Emperyalistlerarası zıtlıkların askeri plana yansımadağı, emperyalizmin geri-bıraktırlmış ülkeler için sadece dışsal değıl aynı zamanda içsel bir olgu haline geldiğı, iç düşmanın dış düşmandan ayrılamadağı, emperyalizmin bütün ülkede baskı ve kontrol örgütünü kurduğı, devrimcilerin karşısında düşman olarak zayıf bir iç yönetimin değıl, emperyalist dünya sisteminin bulunduğı III. bunalım döneminde mücadelenin küçük gruplar tarafından ileri aşamalara kadar başarıyla yürütülmesi imkansızdır.** Günümüzün devrimci pratiğı bu konuda yeteri kadar örnek vermiştir.

Görüldüğü gibi filanca ülkede parti erken kuruldu, falanca ülkede ise gerilla savaşının ileri aşamasında kuruldu cinsinden tartışmalar, mesele emperyalizmin ve ülkenin iç şartlarından bağımsız olarak ele alındığından tamamen soyuttur ve kişiyi hiçbir neticeye götürmez.

Partinin kuruluş döneminde ortaya çıkan ikinci sorun parti üyelerinin niteliğı ile ilgilidir. Bu konuda Bolşevikler ve Menşevikler arasında çıkan ayrılığın temeli parti ile sınıf arasındaki ilişkilere dayanır.

Bolşeviklere göre burjuvazi tarafından eğitimi çeşitli yollardan engellenen işçi sınıfının homojen bir kitle olması beklenemez. İşçi sınıfının tamamı aynı eğitim ve çalışma şartlarına sahip olmadığından aynı ölçüde sosyalist bilince açık değıldir. Örneğın Çarlık Rusya'sında işçi sınıfının en ileri, devrimci hareketin en önünde yürüyen kesimi eğitim düzeyleri ve çalışma şartları diğerlerine göre daha iyi olan metal işçileridir. Devrimci harekete en geç katılanlar ise eğitim düzeyleri ve çalışma şartları en kötü olan tekstil işçileridir. Dolayısıyla işçi sınıfına dışarıdan bilinç götürececek, ona önderlik edecek olan partiyle sınıf özdeşleştirilemez. Sınıf ve partiyi özdeşleştirmek, partiye işçi sınıfının gücünü olduğı kadar zayıflığını da dahil etmek olur. **Parti işçi sınıfının en ileri, en militan kesimini temsil eder.** İşçi sınıfının nisbeten geri üyelerine bilinç götürülmesi partiyi onların seviyesine indirerek değıl, işçi sınıfının en ileri üyeleri vasıtasıyla onları partinin seviyesine çıkartmakla olur'.

“Gerçekten işçi kitlelerinin sürekli sömürüye maruz kaldığı ve insani yeteneklerini geliştiremedikleri kapitalizm çağında, işçi sınıfı siyasi partilerinin en göze çarpan özelli-

ği sınıflarının sadece azınlığını ihtiva etmeleridir. Herhangi bir kapitalist toplumda, gerçekten sınıf bilincine sahip işçiler, nasıl bütün işçilerin sadece bir azınlığını meydana getiriyorlarsa, aynı şekilde bir siyasi parti de, bir sınıfın ancak azınlığını ihtiva edebilir. Bu yüzden, geniş işçi kitlelerini, ancak sınıf bilincine sahip bu azınlığın yönetebileceğini ve liderlik edebileceğini kabul etmek zorundayız.”<sup>25</sup>

Menşeviklere göre parti ile sınıf özdeşdir. Partiye sadece işçi sınıfının seçme üyeleri değil, grevci bütün işçiler alınmalıdır. Parti ile sınıfın aynı tutulması temeline dayanan Bolşevikler ancak parti örgütlerinde aktif olarak çalışanların üye kabul edilebileceğini savunurlar. Partili olanlarla partiyle işbirliği yapanlar ayrılmalıdır. Sosyalist ile sosyalist parti üyesi aynı şey değildir. Bu ilkelerin ışığında kuruluş döneminde üyelerin çoğunluğu parti üyeliğinin gerektirdiği asgari bilinç seviyesinden dolayı kaçınılmaz olarak proleter kökenli değildir.

Parti ile sınıfın özdeşliği temeline dayanan Menşevikler partiyle işbirliği yapanların da üye olarak kabul edilmesini isterler. Sosyalistle sosyalist parti üyesi aynı şeydir. Grevci her işçi, kendisini sosyalist kabul eden her kişi nitelikleri ne olursa olsun parti üyesi olabilmelidir. Bu durumda kuruluş döneminde de parti üyelerinin çoğunluğunu işçiler meydana getirmelidir.

Tarih göstermiştir ki, işçi sınıfının iktidar mücadelesini yönetecek, sadece devrimin yükselme döneminde değil, geri çekilme döneminde de mücadeleyi sürdürecektir olan parti mutlaka seçme üyelere, sıkı disipline ve yüksek bir bilinçle sahip olmalıdır. Ancak sınıfının önünde, ilerisinde olan parti ona önderlik edebilir, işçi sınıfının içinden gittikçe artan sayıda sosyalist kadrolar çıkartabilir.

Lenin’in deyişiyle:

“Tarihte hiçbir sınıf, bir hareketi örgütlemeye ve yönetmeye muktedir, sivrilmiş temsilciler ve politik liderler yetiştirmeksizin iktidara gelmemiştir.”<sup>26</sup>

Sınıfıyla özdeşleşen parti ona önderlik edemez, işçi sınıfının içinden sosyalist kadrolar çıkartamaz ve kaçınılmaz olarak dev-

<sup>25</sup> Lenin, Komünist Enternasyonalin 2. Kongresinde Komünist Partinin Rolü Üzerine Konuşma, *Kitle İçinde Parti Çalışması*, s. 134-35.

<sup>26</sup> Lenin, *Kitle İçinde Parti Çalışması*, s. 7.

rimci mücadeleyi yürütemez. Görüldüğü gibi örneklerine zaman zaman ülkemizde de rastlanan “işçisiz örgüt kurulmaz, işçiler parti içinde her dönemde çoğunlukta olmalıdır” gibisinden sözde proleter sevgisine dayanan Menşevik görüşlerin altında oportünizm yatar.

**Her devrim çoğunluğun sempatisini kazanmış bir azınlık tarafından yönetilir ve zafere ulaştırılır.**

“...kitleler kavramı hakkında birkaç kelime söylemek istiyorum. Bu, mücadelenin niteliğindeki değişikliklere göre değişen bir kavramdır. Devrimlerimiz sırasında bir-kaç bin işçinin kitleleri temsil ettiği anlar oldu.”<sup>27</sup>

Görüldüğü gibi masum kitle hayranlarının savunduklarının aksine, partinin her dönemde (özellikle kuruluş döneminde) büyük kitleleri temsil etmesi gerekmez.

**İşçi sınıfı partisi bir savaş örgütüdür.** Bu mesele oportünistlerce her şekilde sokulduğundan üzerinde önemle durulması gerekir.

Emperyalist dönemde burjuvazinin devrilmesi, burjuva devletin yıkılması Lenin’in *Devlet ve İhtilâl*’de belirttiği gibi ancak şiddete dayanan devrim yoluyla mümkündür. Burjuvazi kitleler üzerindeki denetimini ordu, polis ve çeşitli güvenlik örgütleriyle sürdürür ve bu örgütleri kullanarak devrime karşı bütün gücüyle direrir. Bu durumda devrimin gerçekleşmesi, burjuvazinin direncinin kırılması ile mümkündür; bu ise rejimin koruyucu güçlerine karşı şu veya bu şekilde kazanılan kesin bir askeri zaferi gerektirir. Dolayısıyla işçi sınıfı partisi, eğer gerçekten devrim yapmak istiyorsa askeri yöne önem vermek zorundadır. Askeri yöne verilen önem, değişik tarihi aşamalarda, değişik derecelerde olabilir; önemli olan, emperyalist dönemde işçi sınıfı partilerinin iktidarı ele geçirmek için kısa ya da uzun bir askeri savaş vermeleri ve zorunlu olarak savaş örgütü olmalarıdır. Rus Devrimi dahil bütün devrimlerin tecrübesi bunu doğrulamıştır.

Ancak pasifistler her şeyde olduğu gibi savaş örgütü meselesini de işlerine geldiği şekilde yorumlarlar. Onlara göre partinin savaş örgütü olduğunu savunmak herşeye silahın ucundan bakmaktır. Bu görüşün tipik bir ifadesini uzunluğuna rağmen yazımıza al-

<sup>27</sup> Lenin, *Kitle İçinde Parti Çalışması*, s. 163.

mayı uygun bulduk:

“Öte yandan, partinin siyasal fonksiyonunu unutarak veya ikinci plana atarak, onu bir askeri örgüt diye gören ve gösteren, partiyi silahlı bir ordu çekirdeği veya askeri kurum heyeti olarak anlayan sol sapma görüşü de, işçi sınıfı partisiyle bağdaşmaz. Bu sol sapma çizgisi, **salt siyasal nitelikli işçi sınıfı partilerine** ‘düzen örgütü’ adını vererek, kendi parti anlayışının ‘savaş örgütü’ olduğunu söyler. Böylece devrimci siyasal mücadeleyi salt askeri anlamdaki bir ‘savaş’la kısıtlayarak, sınıf mücadelesinin binbir güçlüğü barındıran ve ince taktikleri gerektiren siyasal sürecini, en kestirme metodlarla reddetmeye çalıştığı için, son tahlilde siyasi mücadeleyi inkâr ederler. Sınıf mücadelesini dar bir askeri ‘savaşçı’ müfrezesinin fedakâr çıkışlarına ve intihar atılımlarına indirgedikleri için, bu çizgiler ne denli cesur olurlarsa olsunlar işçi sınıfı ve müttefiklerinin yani geniş kitlelerin dışına düşmüşlerdir, böyle çizgilerin parti algılayışları yukarıda saydıklarımız nedenlerden dolayı, işçi sınıfı partisi ile uyuşmaz, Latin Amerika’da ‘foko’culuk tarzında ortaya çıkan ve çeşitli pratik sol sapma deneyleri kendine bir de ‘parti teorisi’ edinen bu yanlış ve zararlı çizgi, geniş emekçi kitlelerden kopuk bir küçük fedailer grubunun romantik mücadelesini siyasi mücadele sanır.” (abç) <sup>28</sup>

“...sol sapmalar, partiyi dar bir militanlar grubunun askeri örgütü diye görürler.” <sup>29</sup>

“Sol sapmacı ögelerin parti anlayışı, kendi amaçlarına uygun biçimdedir. Bu çizgilerin partili anlayışı ise ‘eli silah tutan herkes’dir.”<sup>30</sup>

Bu satırların yazarını önce Marksist terminolojiye “*salt siyasal nitelikli işçi sınıfı partisi*” deyişle yeni bir katkıda bulunduğundan dolayı kutlarız. Ne demektir “*salt siyasal nitelikli işçi sınıfı partisi*”? Yazarın sürekli olarak askeri ve siyasi yönleri birbirinden ayırmasından ve bunları karşıt iki yön olarak değerlendirmesinden dola-

<sup>28</sup> Sapmalar, Bilim ve Parti; *Kitle*, S. 3.

<sup>29</sup> Sapmalar, Bilim ve Parti; *Kitle*, S. 3.

<sup>30</sup> Sapmalar, Bilim ve Parti; *Kitle*, S. 3.

yı “*salt siyasal nitelikli işçi sınıfı partisi*”nden bizim anladığımız askeri yönü olmayan bir partidir. Ancak şunu unutmamak gerekir ki, emperyalist dönemde askeri yönü olmayan partinin siyasi yönü başarılı olamaz; tıpkı siyasi yönü küçümseyip onu askeri yöne tabi kılan partilerde olduğu gibi.

İşçi sınıfı partilerinde temelin siyasi yön olduğu ve herşeyin bu yöne tabi olduğu tartışma götürmez. Ancak emperyalist dönemin özelliklerinden dolayı, askeri yöne şartların gerektirdiği önemi vermeyen partinin siyasi yönü de başarısız olur. Basit bir örnek verelim: Parti iktidarın herhangi bir tutumunu protesto etmek için gösteri yürüyüşü düzenlemiştir ya da herhangi bir fabrikada grev vardır. İktidar günün şartları gereği gösteriyi ve grevi zor kullanarak ezme niyetindedir. Bu durumda parti herhalde kitleyi polisin veya ordunun insafına terk edecek değildir; grevi veya gösteriyi savunmak için gerekli tedbirleri alması, kitleyi ona göre örgütlemesi gerekir. Bu ise askeri bir meseledir. Parti gerçekten kitlelere önder olmak istiyorsa, önderliğinin kitle tarafından kabul edilmesini istiyorsa kitleye mücadelenin her alanında başarılı önderlik etmek zorundadır, aksi halde kitlenin güvenini kaybeder.

Düzenlediği gösteriyi koruyamayan bir partinin kitleden güven beklemesi boşunadır. Bu durumda başarısız askeri yön, siyasi yönü de başarısız kılar. Askeri ve siyasi yönlerin diyalektik bir bütün içinde ele alınması gerektiğini gösteren iyi bir örnek.

Ancak belki de biz yanılıyoruz; belki de yazar kritik dönemlerde gösteri düzenlenmesine, grev yapılmasına “aman faşizm gelir” gerekçesiyle karşıdır.

Parti üyelerine gelince, başlangıçta parti üyeleri dar bir militanlar grubundan ibaret olabilir; ancak bu durumda bile parti askeri değil siyasi bir örgüttür, askeri yön siyasi yöne bağlıdır. Kuruluş döneminde genellikle dar bir militanlar grubundan ibaret olan parti, geniş kitlelere yayıldığında da savaş örgütü niteliğini kaybetmez; tersine bu nitelik daha sağlam temellere oturur.

İşçi sınıfı partisi yarı-askeri nitelikte bir örgüttür, yani demokratik merkezîyetçilikte, merkezîyetçi yan ağır basar. Gizli örgütleme özgü bu özellik burjuva demokrasisi olmayan bütün ülkeler için geçerlidir.

İşçi sınıfına, bilinç, içinde pek az işçi olan, profesyonel devrimcilerden meydana gelmiş parti tarafından dışardan iletileceğinden

örgütlenme yukardan aşağıya gerçekleştirilir. Bu tip örgütlenmede parti içindeki hiyerarşik yapıda aşağıdan yukarıya gidildikçe tecrübe, bilinç düzeyi, denenmişlik, ihtisaslaşma, vb. arttığından parti içinde merkeziyetçilik, alt organların üsttekilere uyması kendiliğinden kurulur (bu merkeziyetçilikle, örgüt gizli kaldığı sürece parti organlarının açık seçimle değiştirilememesi ve yukardan atanmasından doğan merkeziyetçilik kaçınılmamalıdır). Menşevikler gibi partiyi aşağıdan yukarıya örgütlemeye çalışmak işçi sınıfına dışardan bilinç götürme gereğini reddetmek, işçi sınıfının kendiliğinden sosyalist bilince ulaşacağına inanmak demektir.

“Oportünist sosyal demokrasinin örgütlenme prensipleri aşağıdan yukarıya doğru örgütlenme usulünü izler ve bu yüzden mümkün olduğu kadar, (aşırı bir şevkle) anarşizm noktasına varan özerkliği ve demokrasiyi yeğ tutar. Devrimci sosyal-demokrasinin örgütlenme prensipleri ise, yukardan aşağı örgütlenme usulünü izler, bu yüzden de parçalarla ilişkide merkezin gücünün ve haklarının genişletilmesinden yanadır. Düzensizlik ve ayrı ayrı gruplar döneminde, tepede kaçınılmaz olarak, gruplardan biri vardır. Bu grup eylemi ve devrimci istikrarı dolayısıyla en etkili olanıydı. Devrimci sosyal demokrasi bu tepedeki gruptan örgütlenmeye gitmiştir.”<sup>31</sup>

Parti içinde alt kademelerin üste uyması, merkez komitesi kararlarının bütün parti üyelerini bağlaması, özellikle illegal dönemde çeşitli parti organlarının seçimle değil de yukarıdan atanarak kurulması parti içinde bir “merkez komitesi diktatörlüğüne” yol açmaz mı? Bu konu ülkemizde yanlış anlaşıldığından ve çok yanlış uygulandığından üzerinde önemle durulması gerekir.

Lenin parti içindeki ve parti ile sınıf arasındaki ilişkileri en özlü biçimde şöyle belirtmiştir: “*Tüzük, bütünün parçaya, öncünün geri kalana organize güvensizliğidir.*”<sup>32</sup> Parti içindeki merkez komite dahil bütün parçalar bütünün (parti üyelerinin) denetimine tabidir. Parti içinde her kademedeki alınan kararlar harekete geçilmeden önce şartların imkan verdiği ölçüde parti üyeleri arasında tartışılır, kararın lehinde ve aleyhinde olan bütün görüşler söylenir.

<sup>31</sup> Lenin, *Bir Adım İleri İki Adım Geri*, s. 233.

<sup>32</sup> Lenin, *age*, s. 88.

Karar kesinleştikten sonra azınlık çoğunluğa uyar, harekete geçildikten sonra da karara karşı muhalefet yürütmek bölücülüktür.

Alınan kararın yanlışlığı ileride ortaya çıkarsa eleştiri ve özeleştiriyle durum yeniden gözden geçirilir ve hata düzeltilir. İşçi sınıfı partisini ayakta tutan, birliğini koruyan en önemli etkenlerden biri olan eleştiri-özeleştiri uygulamasında şunlara dikkat edilmesi gerekir:

**Parti içindeki hiçbir kişi veya organ (merkez komitesi dahil) eleştiri-özeleştiri uygulamasının dışında tutulamaz.** İşçi sınıfı partisinin uyumlu bir bütün halinde çalışması ancak parti içinde yukardan aşağıya olduğu gibi aşağıdan yukarıya doğru da kontrol ve eleştiri-özeleştiri mekanizmasının kurulmasıyla mümkündür.

**Parti üyelerinin kendilerini yenilemeleri, olayların gerisinde kalmamaları gerekir.** İşçi sınıfının partisinin yaşaması, parti içinde gerçek eleştiri-özeleştiri uygulamasının temeli parti üyelerinin bilinç seviyesine dayanır. Ülkemizin devrimci pratiği, içinde ne yaptığını bilen birkaç kişinin bulunduğu, gerisi olayların peşinden sürüklenen örgütlerin uzun ömürlü olamayacağını ortaya koymuştur. Devrimci hareket içinde nitelikleri ne kadar üstün olursa olsun herkes hata yapar. Bilinç seviyesinin düşüklüğü sonucu, yapılan hatayı **zamanında** doğru dürüst eleştirecek kimsenin bulunmaması hatanın müzminleşmesine ve daha vahim hatalara yol açar. **Bu açıdan olayların içinde olup da yapılan hataları yetersizliklerinden dolayı zamanında eleştirmeyenler de kusurludurlar. Eleştiri-özeleştiri uygulaması hakkında ne kadar iyi sözler söylenirse söylensin, eğer sağlam temellere dayanan eleştiri yapabilecek kişiler yok ise bu uygulama yürümez. Devrimci hareketin memuru değil de militanı olmak isteyen herkes kendini yetiştirmeli, hareketin acil sorunlarının gerisinde kalmamalıdır. Büyük hatalar yapıldıktan sonra suçun tamamını merkeze yüklemek, “ben emir kuluyum, ne söylendiyse onu yaptım” demek kişinin acizliğini ve yetersizliğini haklı göstermeye çalışmasından başka bir şey değildir. Dünyanın ve ülkemizin devrimci pratiği göstermiştir ki, işçi sınıfı hareketi içinde bilinç seviyesi ne kadar düşük, sorumsuzluk ne kadar yüksek ise merkezin önemi o ölçüde gereğinden fazla büyütülür, her şey merkezden beklenir, hata yapıldığı zaman da bütün suç**



**merkeze yüklenir. “Merkez eleştirilemez” veya “merkezi eleştirmeyin, yıpranır” gibisinden saçmalıklar hep bu dönemde açığa çıkar.**

Sonuç olarak partinin bir bütün halinde uyumlu olarak işlemesi, merkez diktatörlüğünün kurulmaması ancak bütünün parçayı kontrolüyle, **eleştiri-özeleştirisinin gerçekten etkin biçimde uygulanmasıyla sağlanır.**

## **B – Devrimin Yükselme Döneminde Parti**

Başlangıçta dar profesyonel kadrolardan oluşan parti, işçi sınıfı hareketiyle bağ kurdukça, işçi sınıfı içinden artan sayıda profesyonel devrimciler çıkardıkça sınıfıyla bütünleşir. Parti içinde işçiler çoğunluğu meydana getirir. (Bu ilke Halk Savaşı vermek zorunda olan ülkeler için geçerli değildir. Konumuz dışı olduğundan burada incelenmesine girmiyoruz. ) Ancak o zaman parti, işçi sınıfının siyasi kitle partisi haline dönüşür.

“Lenin, partinin yapısının ve kuruluşunun iki kısımdan meydana gelmesi gerektiğini ileri sürüyordu: a) Önde gelen parti işçilerinden, esas olarak profesyonel, yani parti çalışması dışında hiçbir işle uğraşmayan ve gerekli teorik bilgiye, tecrübeye, örgütsel pratiğe ve Çarlık polisleriyle dövüşme ve ellerinden kurtulma ustalığına sahip olan parti işçilerinden meydana gelen sıkı bir düzenli kadro; b) Yüzbinlerce emekçinin sevgi ve desteğini kazanan geniş bir mahalli parti örgütleri ağı ve çok sayıda parti üyesi.”<sup>33</sup>

Devrimin yükselme döneminde yüzlerce yeni üye kazanılması, partinin etkisinin yaygınlaştırılması, yeni parti örgütleri kurulmasının özel bir önemi vardır. Yükselen devrim dalgası geçmişteki nisbeten daha az aktif olan halkın bütün kesimlerini harekete geçirir. Parti etkisini yaymak, mücadelenin gerisinde kalmamak için harekete yeni katılan kitlelerin içinden üyeler kazanmalıdır. Ancak bu yeni dönemde parti üyesi olabilmek için uzun süre eğitim çalışmalarına devam etmek, örgütsel pratik sahibi olmak gerekmez. Devrimin yükselme döneminde, büyük halk yığınlarının harekete geçtiği dönemde gerekli teorik dersler ve pratik, hareket içinde

<sup>33</sup> SBKP (B) Tarihi, s. 353.60.

çok daha süratle öğrenilir (Askeri ve siyasi yönleri birbirinden ayrıran pasifistlerimize ithaf olunur):

“... Halkın yüz misli güçlenmiş olan devrimci enerjisine ayak uydurabilmek için tüm parti ve partiye bağlı örgütlerin üyelerini çoğaltmalıyız. Söylemeye gerek yoktur ki bu, Marksist doğrularda tutarlı ve sistematik bir eğitim ve öğretimin bir tarafa bırakılacağı anlamına gelemez. Kesinlikle ve tamamıyla ‘bizim’anladığımız anlamda ‘öğretecek’olan, askeri harekâtların çok büyük önemi vardır.”<sup>34</sup>

“Böylece Sosyal-Demokratik titizliğimizi ve uzlaşmazlığımızı gevşetmek söz konusu olmayıp, ikisini de yeni yollarla ve yeni eğitim metodlarıyla kuvvetlendirmek sözkonusudur. Savaş sırasında acemiler eğitimleri için gerekli dersleri doğrudan doğruya askeri harekâtlardan almalıdırlar.”<sup>35</sup>

Devrimin yükselme döneminde partinin düzen örgütü değil savaş örgütü olduğu gerçeği iyice açığa çıkar. Emperyalist dönemde işçi sınıfının barışçı yollarla iktidarı ele geçirme olanağı kaybolmuştur, iktidar kitle ayaklanmasıyla ele geçirilecektir. Devrimin yükselme döneminde ayaklanmanın hazırlanması, kitlelerin silahlendirilmesi, kadroların ayaklanma için eğitilmesi gerekir.

Ayaklanma Menşeviklerin iddia ettiği gibi sadece teknik bir mesele değildir, kitle mücadelesinde önemli bir aşama olduğundan bu dönemde **askeri yönün önemi siyasi yöne bağımlı olarak artar**. Emperyalizmin III. bunalım döneminde geri-bıraktırılmış ülkelerdeki işçi sınıfı partisinde askeri yön, partinin kuruluş döneminden itibaren büyük öneme sahiptir. Bu değişimin temelleri devrim teorisinde yatar.\*

Bu dönemde işçi sınıfı yükselen devrim dalgasının etkisiyle harekete çekilen küçük-burjuva demokratlarla ittifak kurar ve bu küçük-burjuva unsurların bir kısmı kaçınılmaz olarak parti saflarına sızar. Bu dönemde özellikle dikkat edilmesi gereken, küçük-burjuva demokratları mümkün olduğu kadar eğitmek ve genel olarak bu geçici yol arkadaşlarına fazla ümit bağlamamaktır.

\* Geniş bilgi için bkz: Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim-I*.

<sup>34</sup> Lenin, *Yeni Görevler Yeni Güçler, Kitle İçinde Parti Çalışması*, s. 21.

<sup>35</sup> Lenin, *Yeni Görevler Yeni Güçler, age*, s. 22.

## C– Geri Çekilme Döneminde Parti

Devrimin yenildiği, karşı-devrimin saldırıya geçtiği dönemde işçi sınıfı partisi zorunlu olarak geri çekilme taktiğini benimser. Bu dönemde devrimin yükselme döneminde partiye katılmış olan geçici yol arkadaşları ayrılır, üye sayısı düşer, birçok parti örgütü dağılır. Lenin 1905-7 devrim döneminden sonra 1909'da partinin durumunu şöyle anlatıyor:

“Bir parçalanma yılı, ideolojik ve politik bir dağılma yılı, partimizin bir sürüklenme yılını arkamızda bırakmış bulunuyoruz. Tüm parti örgütlerimizin üyeleri azalmıştır. Bunlardan bazıları –en az proleter olanlar– paramparça olmuşlardır.”<sup>36</sup>

Bu parçalanmanın etkisiyle devrimci hareketin en güçlü olduğu Petrograd'da 1907'de 8000 olan üye sayısı 1909'da 300'e düşmüştür.<sup>37</sup>

Lenin'e göre bu parçalanmanın ana nedeni geçmişte partiye katılmış olan küçük-burjuva unsurlardır.

“Bu ana neden, işçilerin partinin bünyesinden atmak zorunda olduğu kararsızlık gösteren entellektüel ve küçük-burjuva unsurlardır; bu unsurlar, işçi sınıfı hareketine, yakın bir burjuva demokratik devrimi zaferi umuduyla katılmış ve bir gericilik dönemini cesaretle karşılayamamışlardır.”<sup>38</sup>

Akla şöyle bir soru gelebilir: Geri çekilme döneminde bu derece dağılan ve parçalanan parti nasıl olmuştur da 1912'den itibaren yükselmeye başlayan devrim dalgası içinde kendini süratle toparlamıştır? 1912-14 arasında yükselen devrimci hareket, 1914'de savaşın başlamasıyla yeniden darbe yedi, kitle hareketleri durdu, Bolşevik örgütleri yine geniş çapta dağıtıldı, 1917 Şubat devriminde kitle içinde pek az taraftara sahip olan parti sekiz ay gibi kısa bir sürede çoğunluğun desteğini nasıl kazandı ve iktidarı ele geçirdi? Bütün bu soruların cevabı geri çekilme döneminde uygulanması gereken üç temel ilkede yatmaktadır:

<sup>36</sup> Lenin, age, s. 74.

<sup>37</sup> I. Deutscher, *Stalin*, C: 1, s. 160.

<sup>38</sup> Lenin, *Kitle İçinde Parti Çalışması*, s. 75.

1- **Az ve sınırlı da olsa kitlelerle ilişkinin mutlaka sürdürülmesi:** 1917 Şubat devriminden sonra Bolşevikler az fakat kitle içinde geniş etkileri olan kadrolarla kısa sürede kitle desteğini kazanmışlardır.

2- **Partinin gizli örgütünün korunması,**

3- **Partinin temel kadrolarının korunması.**

Özellikle temel kadroların korunması çok önemlidir. Ülkemizin devrimci pratiğinin de gösterdiği gibi polis ne yaparsa yapsın partinin alt kademelerindeki üyelerin tamamını etkisiz hale getiremez. Eğer partinin üst kademeleri korunursa, üst kademe alt kademeleri bularak, ona görev vererek parti teşkilatını yukardan aşağıya süratle kurar. Partinin üst kademeleri kaybedilirse veya çeşitli biçimlerde uzun süre etkisiz hale getirilirse, alt kademelerin parti örgütünü yeni baştan kurmaları uzun süre ve büyük güçlükler içinde olur.

Evet, yenilgi ve geri çekilme dönemleri parti üyeleri arasında ayıklamaya yol açar. Gericilik döneminin ağır şartlarına dayanamayan, titreyen, kararsızlık gösteren üyeler ayıklanır. Üç temel prensip başarıyla uygulandığı sürece bu ayıklama ve zayıflama sağlıklıdır.

## D- 1917 Şubat-Ekim Döneminde Parti

1917 Şubat Devrimi'nden hemen sonra Bolşevikler önemsenmeyecek bir azınlıktılar. **Sovyetlerin tüm Rusya kongresinde, Haziran'da Bolşevik delegelerin oranı %13'dü.** Bu oran Ekim'de %51'e çıktı.<sup>39</sup> Bolşeviklerin özellikle köylüler arasında taraftarı çok azdı. 17 Mayıs'daki Köylü Sovyetleri Kongresinde 1.115 delegeden 537'si Sosyalist Devrimci ve sadece 14'ü Bolşevikti.<sup>40</sup> Ancak Ekim 1917'de Sosyalist Devrimcilerin Partisi parçalandı, partinin büyük bir bölümü Bolşeviklerle işbirliği yaptı.

1917 Şubat Devrimi'nden sonra azınlıkta olan Bolşevikler bir yıldan az sürede çoğunluğu kazanarak iktidarı nasıl ele geçirmişlerdir? Bolşeviklerin zaferinde uyguladıkları çalışma tarzının doğruluğu kadar, partinin yapısının da önemi vardır.

<sup>39</sup> Lenin, *Proletarya İhtilâli ve Dönek Kautsky*, s. 148.

<sup>40</sup> W. Henry Chamberlian, *The Russian Revolution*, C: I, s. 248.

Bir partinin üye ve taraftar sayısı o partinin gücünün ölçülmesinde önemli bir etkidir, ancak tek başına yeterli değildir. **Eğer üye sayısı en fazla olan parti en güçlü olsaydı, 1917 Ekim’inde iktidarı Bolşeviklerin değil, Sosyalist Devrimcilerin alması gerekirdi. Bolşevik partisi az fakat aktif ve güçlü kitle bağları olan üyelere sahiptir.**

“Nisan başlarında Bolşevikler Petrograd işçi sınıfının üçte birini kazanmış bulunuyorlardı, ve bu en aktif üçte birdi.”<sup>41</sup>

40.000 işçinin çalıştığı Petrograd’daki Putilov fabrikası başlangıçta Sosyalist Devrimcilerin elindeydi, ancak Bolşevik partisi üyelerinin fabrikada çalışmaya başlamalarından iki ay sonra büyük çoğunluk Bolşeviklere geçti.<sup>42</sup>

Az fakat üstün nitelikli, sağlam kitle bağları olan kadrolara sahip olan Bolşevik partisi kısa sürede kitlelerin desteğini kazanabilmiştir. Her devrim çoğunluğun sempatisini kazanan aktif bir azınlık tarafından gerçekleştirilir. Lenin bu gerçeği şöyle belirtiyor:

“Rusya’da biz ufak bir partiydik ama buna ek olarak bütün ülkede işçi ve Köylü Milletvekilleri Sovyetlerinin çoğunluğu bizimle beraberdi.”<sup>43</sup>

“Çok küçük bir parti kitlelere liderlik etmek için yeterlidir. Belli zamanlarda büyük örgütlere gerek yoktur.”<sup>44</sup>

Bolşeviklerin açık bir programa sahip olmaları ve onu nasıl uygulayacaklarını bilmeleri de başarı nedenlerinden biridir. Şubat-Ekim döneminde Bolşevikler hariç hiçbir parti açık ve kesin bir programa sahip değillerdir. Bolşeviklerin aktifliği, sağlam kitle bağları ve programlarından taviz vermeden sonuna kadar savunmaları ve kitleler üzerinde etkisi olan diğer partilerin (Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler) parçalanmasına yol açtı. Özellikle Rusya’nın en büyük partisi Sosyalist-Devrimciler’in çoğu 1917 Ekim Devrimi’nde Bolşevikleri desteklediler.

Bolşevik partisi Şubat-Ekim döneminde diğer bütün partiler

<sup>41</sup> Troçki, *The History of The Russian Revolution*, C: I, s. 357.

<sup>42</sup> Troçki, age, C: I, s. 421.

<sup>43</sup> Lenin, Komünist Enternasyonalin Üçüncü Kongresinde Komünist Enternasyonal Taktiklerinin Savunma Konuşması, *Kitle İçinde Parti Çalışması*, s. 157.

<sup>44</sup> Lenin, age, s. 164.

parçalanırken politik bütünlüğünü nasıl koruyabilmiştir? Burada bir noktayı aydınlatmakta yarar vardır: Partinin kuruluşunu devrimin ileri aşamalarına erteleyenler gerekçelerden biri olarak da geç kurulan partinin sağlam olacağını, partinin içinde sapmaların ve bölünmelerin olmayacağını öne sürmektedirler. Ancak Rus Devrimi ve diğer bütün devrimlerin tarihi göstermiştir ki, güçlü siyasi partiler, dışarda olduğu kadar kendi içinde de her türlü sapmaya karşı mücadele ederek, gerekirse defalarca bölünerek kururlar. Bolşevik partisi içinde de özellikle Ekim döneminde çeşitli ayrılıklar ortaya çıkmıştır. Bu konuda Merkez Komite içinde Ekim ayaklanmasına karşı oluşan muhalefet ve ayaklanmanın başarısından sonra Sovyet iktidarı aleyhtarları Sağ Sosyalist-Devrimciler ve Menşeviklerle güç birliğine gidilmesini protesto amacıyla merkez komitesinden çekilen bazı üyeleri hatırlamak yeter. Ancak bu ayrılık geniş ölçüde bir bölünmeye yol açmamıştır. Bunun nedeni Bolşevik partisinin bir bütün olarak homojen ve politik bütünlüğe sahip bir örgüt olmasıdır. Bolşevikler bu politik bütünlüğe parti içinde ve dışında her türlü oportünizme karşı verilen zorlu bir mücadele sonucu ulaşmışlardır. Bolşevik partisi bölünmeden kaçınarak değil, zamanında her türlü bölünmeyi göze alarak, her şart altında oportünistlerle kendini ayırarak politik bütünlüğe ulaşmıştır.

Sonuç olarak, **Rus Devrimi'nin de gösterdiği gibi üye ve taraftar sayısı bir partinin gücünün ölçülmesinde tek etken değildir. Olayların hızlandığı dönemlerde kozmopolit, politik bütünlüğü olmayan partiler daima parçalanır. Başarı, üye sayısı diğerlerine göre az da olsa, politik bütünlüğe sahip partilerin olur. 1917 Şubat-Ekim döneminde parçalanmayan tek parti Bolşeviklerdir.**

### III.

### ÇALIŞMA TARZI

Çalışma tarzı daima devrim teorisinden çıkar, tek başına ele alınamaz. Kitlelere bilinç götürmek, onları örgütlemek konusunda anlaşma temelde bilincin nasıl götürüleceği ve kitlelerin **nasıl** örgütleneceği konusunda anlaşmaya dayanır.

Emperyalist dönemde, nüfusun azınlığını teşkil eden proletarya, diğer ezilen sınıfları da yanına alarak uygun zamanda yapaca-

ğı atılımla iktidarı alabilir ve almalıdır. Leninist devrim teorisindeki bu ilkedен kaçınılmaz olarak sosyalistlerin sadece işçi sınıfı içinde değil, toplumun bütün sınıf ve tabakaları arasında çalışmalarını gerektirdiği sonucu çıkar. İşçi sınıfı partisi ancak bu şekilde mevcut iktidara karşı olan her tepkiyi birleştirebilir ve yönlendirebilir.

Ancak sadece toplumun bütün sınıf ve tabakaları arasında çalışmak yetmez. Düzene karşı mevcut potansiyelin işçi sınıfının önderliğinde ve yönetiminde kullanılması gerekir, mevcut potansiyelin yönlendirici gücü işçi sınıfı olmazsa sosyalizm için mücadele kaçınılmaz olarak yenilgiye uğrar.

İşçi sınıfının, mevcut düzene karşı toplumsal potansiyelin, yönlendirici gücü olabilmesi için –devrimde öncü olabilmesi için işçi sınıfı partisinin birbirleriyle ilişkili iki görevi yerine getirmesi gerekir:

1– **İşçi sınıfının öncü olarak eğitimi:** İşçi sınıfının siyasi eğitimi, toplumdaki bütün sınıf ve tabakaları tanımak, onların arasındaki ilişkileri öğrenmek şeklinde olmalıdır. **İşçi sınıfının dikkati kendi üzerine değil, bütün topluma çekilmelidir.**

“Onun için, işçilere siyasi bilgi iletme için ne yapmalıdır sorusuna cevap, pratik çalışanların ve özellikle ekonomizme eğilim gösterenlerin çoğunlukla yeterli buldukları, ‘işçiler arasına gidilmelidir’ cevabı olamaz. İşçilere siyasi bilgiyi iletme için, sosyal-demokratlar **toplumun bütün sınıfları arasına gitmek zorundadırlar**; onlar mücadele birliklerini **bütün doğrultulara** sevk etmek zorundadırlar.”<sup>45</sup>

“Kim, işçi sınıfının dikkatini, gözlem imkanlarını ve bilincini, yalnız işçi sınıfı üzerine, hatta başlıca işçi sınıfı üzerine çekiyorsa, böylesi, sosyal-demokrat değildir; çünkü kendini iyi tanıyabilmesi için, işçi sınıfının çağdaş toplumun **bütün sınıfları** arasında karşılıklı ilişkiler hakkında tam bir bilgisi, sadece teorik değil ... hatta daha doğru olarak ifade edelim: Teorik olmaktan çok, siyasi hayatın tecrübesine dayanan bilgisi olması gerekir.”<sup>46</sup>

Bu görevle birlikte,

<sup>45</sup> Lenin, *Ne Yapmalı*, s. 101.

<sup>46</sup> Lenin, *Ne Yapmalı*, s. 89.

2- **İşçi sınıfının öncülüğünü diğer sınıflara kabul ettirmek:**  
İşçi sınıfı “ben öncüyüm” diyerek öncü olamaz. **İşçi sınıfı diğer bütün sınıf ve tabakaların temel çıkarlarını mevcut yönetime karşı en aktif ve etkili biçimde savunarak devrimde öncü olabilir.** Ağalık ve tefecilikle mücadele köylülüğün olduğu kadar işçi sınıfının da meselesidir, işçiler küçük-burjuva demokratlara yapılan baskıya ve genel olarak her türlü zorbalığa, kendine yönelmese bile, ilgisiz kalmaz.

“Eğer işçiler, **hangi sınıflar kadre uğrarsa uğrasın, her türlü** suistimale karşı, keyfi davranışlara karşı, zulüm ve zorbalığın **bütün** davranışlarına karşı tepki göstermeye alışık değillerse; ve işçiler, bunlara karşı, başka herhangi bir açıdan değil de, sosyal-demokrat açıdan tepki göstermeye alışık değillerse; işçi sınıfının bilinci, gerçek siyasi bilinç olamaz.”<sup>47</sup>

Şüphesiz işçi sınıfı diğer sınıf ve tabakaların bütün isteklerini destekleyecek değildir. **İşçi sınıfı ancak diğer sınıfların sosyalizm mücadelesine hizmet edecek isteklerini aktif olarak destekler.** Lenin bunu köylülere karşı tutum konusunda şöyle anlatıyor:

“Başka bir deyişle: Köylüleri, bu köylüler devrimci demokratik oldukları ölçüde, ne kadar ‘kutsal’ olursa olsun her türlü derebey ‘mülkiyeti’nin müsaderesi dahil, ileri atılımlarında onları desteklemek ve onları ileriye doğru itmek ve, köylülerden, gerici yahut proletaryanın hasmı olarak hareket ettikleri ölçüde sakınmak, onlardan ayrı olarak örgütlenmek ve onlara karşı mücadeleye hazır olmak.”<sup>48</sup>

Bu ilişkilerin ışığında Rus Devrimi’nin başlıca dönemlerindeki çalışma tarzı şöyledir:

### **A- Devrimin Yükselme Döneminde Çalışma Tarzı**

Kendiliğinden gelme işçi hareketinin geliştiği, sosyalistlerin az ve dağınık da olsa işçilerle bağ kurdukları dönemde yapılması gereken ilk iş dağınık sosyalist grupları birleştirerek partiyi yaratmak-

<sup>47</sup> Lenin, age, s. 88.

<sup>48</sup> Lenin, Proletarya ve Köylüler, *İşçi ve Köylü İttifakı*, s. 10, Birinci Baskı.



tır. Lenin'in "Ne Yapmalı?" da açıkladığı gibi güçlü Çarlık idaresine karşı küçük ve dağınık sosyalist gruplar etkili bir mücadele yapmamaktadırlar. Mücadelenin başarısı herşeyden önce merkezi bir örgütün kurulmasına bağlıdır. Ancak partinin gerekliliğini kabul etmek yetmez, işçi sınıfı partisi hangi temel üzerinde kurulacaktır; esas olarak hangi faaliyet parti örgütlerinin kuruluşunu ve işleyişini belirleyecektir? Çalışma tarzı konusundaki bu temel sorunun cevabı devrim teorisinde yatmaktadır. Gerek emperyalizmin 20. yüzyıl başlarındaki özellikleri ve gerekse Rus toplumunun genel gelişim çizgisi sonucu devrimin temel gücü proletaryadır ve esas olarak birkaç büyük merkezde toplanmıştır. Rus Devrimi'nin gelişimi, 1918 yazına kadar, esas olarak birkaç büyük merkezde toplanmış olan proletaryanın mücadelesiyle belirlenmiştir.

Sosyalist kadrolar da doğal olarak işçi merkezlerinde toplanmışlardır. Ancak başlangıçta işçi sınıfı hareketiyle bağ kuran sosyalist gruplar dağınık ve örgütsüzdür, aynı şehirde olanların bile birbirlerinden haberleri yoktur. Dağınık kadroların bir merkez etrafında birleştirilmesi, birbirleriyle ilişkilerinin sağlanması ve eğitilmesi için Lenin, Rusya çapında (aslında sosyalist kadroların yoğun olduğu merkezler kastediliyor) yayınlanacak illegal bir gazete-yi araç olarak kullanmıştır. Parti başlangıçta bu gazetenin etrafında kurulmuştur

Örgütlenmenin başlangıçta gazete etrafında gerçekleştirilmesi geçmişte ülkemizde de, değişen şartlar hiç dikkate alınmadan, uygulanmaya çalışılmıştır. Emperyalizmin III. bunalım döneminde ge-ribiraktırılmış ülkelerde örgütlenmenin ve genel olarak devrimin nasıl bir yol izleyeceği ayrı bir yazının konusudur.

Burada esas olarak üzerinde duracağımız Çarlık Rusya'sında, başlangıçta gazete etrafında örgütlenmenin hangi şartlar altında başarı sağladığıdır.

Bu şartların birincisi: **Sosyalist kadroların belli merkezlerde toplanmasıdır.**

"Bize en çok ve acil olarak gereken şey, alanı genişletmek, şehirler arasında **düzenli ortak** çalışma temeli üzerinde gerçek bağlar kurmaktır..."<sup>49</sup>

İllegal bir gazetenin bütün ülke çapında periyodik olarak yayın-

<sup>49</sup> Lenin, *Ne Yapmalı*, s. 208.

lanması, kadrolara zamanında ulaşması, özellikle hareketin başlangıç döneminde pratik olarak çok zordur ve hatta imkansızdır.

İkincisi: **Periyodik illegal gazete esas olarak kadroların eğitimi için çıkar.**

“... güçlü siyasi örgütleri eğitebilmek için, bütün Rusya’yı kapsayan bir gazeteden başka araç yoktur.”<sup>50</sup>

Üçüncüsü ve en önemlisi: **Gazete etrafında örgütlenmenin etkili olabilmesi için sosyalistlerin kitle ile temas kurlmaları, kitle mücadelesi içine girmeleri şarttır.** Geçmişte ülkemizde gazete etrafında örgütlenme taraftarları –emperyalist dönemin değişen şartlarını değerlendirememeleri bir yana– bu ilkeyi de yanlış uygulamışlardır. Lenin, Çarlık Rusya’sında **kitlelerle bağ kurmuş, kitle mücadelesinin içine girmiş** kadroları eğitmek ve örgütlemek için illegal bir gazetenin çıkartılmasını gerekli görmüştür. **Lenin hiçbir zaman işçiler için gazete çıkartarak veya fabrika kapısında bildiri dağıtarak kitlenin mücadeleye çekilebileceğini, sosyalistlerin onunla temas kurabileceğini savunmamıştır**

Dördüncüsü: **Kitleler esas olarak hareket içinde öğrenirler ve eğitilirler.** Kitle için çıkartılan gazete, broşür vb. ancak olayların içinde yaşayarak öğrenen kitlenin, öğrendiklerini sağlam temellere oturtmasına yardım eder.

İşçi sınıfı partisi kurulduktan sonra ajitasyon ve propaganda ile öncü ile sınıfın bağları sıklaştırılmalıdır.

“Eğer proletarya partisi kurulmuş ise, devrimci çalışma o partiyi proleter siyasi kitle partisi haline getirmek; çeşitli mesleki örgütler aracılığıyla kitlelerle organik bağlarını sıklaştırmak, proletaryanın ve emekçi halkın sınıf bilincini yükseltmek, demokratik muhalefetin en solunda yürüyerek, hakim sınıfları yoğun politik propaganda ile teşhir etmektir.”<sup>51</sup>

Rus Devrimi’nde çalışma metodlarının değişimi açısından başlıca iki dönem görülür: **Evrım dönemi, devrim dönemi** . Emperyalist dönemde sistemin bir bütün olarak devrim için olgunlaşması yetmez. Devrim için her ülkenin kendi milli bunalımını da yaşaması gerekir. Bu milli bunalım aslında kapitalizmin genel bunalı-

<sup>50</sup> Lenin, *Ne Yapmalı*, s. 199.

<sup>51</sup> Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim-I*.

mının o ülkeye şiddetle yansımından başka bir şey değildir. (Bu, devrimci hareket ancak emperyalist buhran dönemlerinde gelişir demek değildir. Örneğin, 1912 Çarlık Rusya'sında Lena katliamı ile başlayan ve 1914'de savaşın başlangıcına kadar yükselen grev dalgası emperyalist sistemin krizlerine direkt olarak bağımlı değildir. Ancak devrimin gerçekleşebilmesi için esas olan sistemin genel buhranıdır.)

Buhranın yeterince derinleşmediği, kitlelerin az çok barışçı biçimde sömürüldüğü dönemde proletarya partisinin taktiği hücum olamaz. Çalışmanın temelini kitleleri bilinçlendirmek ve ayaklanmanın sosyal ve psikolojik temellerini hazırlamak meydana getirir. (Geniş bilgi için Bkz. *Kesintisiz Devrim-1*)

Ezeni de ezileni de etkileyen, yönetenlerin eskisi gibi yönetemedikleri, yönetilenlerin eskisi gibi yaşamak istemedikleri, derinleşen krizin bütün sınıf ve tabakaları en ağır biçimde etkilediği dönemde ise kitlelerin eyleminde olağanüstü bir artış olur. En maaş grev çatışmalarla, siyasi grevler ayaklanmalarla biter. Yükselen işçi sınıfı hareketi, iktidarın olaylar karşısında aciz kalması, o zamana kadar kenarda duran, aktif politikadan uzak kalan bütün sınıf ve tabakaları harekete geçirir. Ancak kriz ne kadar derin olursa olsun, eğer proletaryanın bilinç ve örgütlenme düzeyi yetersizse (objektif şartların yanında subjektif şartlar da hazır değilse) devrimci durum devrime yol açmaz.

Devrim döneminde parti genel olarak hücum taktiğini benimsemesinin yanı sıra harekete katılan yeni güçleri kazanmak için çalışma tarzında değişiklikler yapar.

Devrim dönemi o ana kadar kenarda duran sınıf ve tabakaları da harekete geçirir. Devrimin diğer sınıf ve tabakalara yayıldığı ölçüde parti de yayılmalı, harekete yeni katılan kitlelere yol göstermeli, onları kazanmaya çalışmalıdır. Lenin, devrim döneminde değişikliğin gerekliliğini şöyle anlatıyor:

“... çünkü yeni akımlar acil bir çıkış noktası aramaktadır ve eğer bunlar sosyal-demokratik bir kanal bulamazlarsa sosyal-demokratik olmayan bir kanala akacaklardır.”<sup>52</sup>

“Bugün binlerce çevre bizim yardımımız olmadan, kesin bir program ve amaç saptamadan sadece olayların etki-

<sup>52</sup> Lenin, Yeni Görevler Yeni Güçler, *Kitle İçinde Parti Çalışması*, s. 23.

siyle her yerde ortaya çıkmaktadır. Sosyal-demokratlar bu çevrelerin mümkün olduğu kadar çoğuyla doğrudan ilişki kurmayı ve güçlendirmeyi, bunlara yardım etmeyi, kendi bilgi ve deneylerinden onları yararlandırmaya ve kendi devrimci insiyatifleri ile onları harekete geçirmeyi görev edinmelidir. Açıkça anti-Sosyal-Demokrat olanlar hariç, böyle çevrelerin ya doğrudan doğruya partiye katılmalarını, ya da kendilerini **parti ile aynı çizgiye getirmelerini** sağlayın. İkinci durumda olanlardan, programımızı kabul etmelerini veya bizimle mutlaka örgütsel ilişkilere girmelerini istememeliyiz.”<sup>53</sup>

Bu yeni güçlerin çoğu devrim yenildiği takdirde gericilik dönemini cesaretle karşılayamayabilirler, proletaryayı terk edebilir, hatta onun karşısına bile geçebilir. Ancak güvenilirmez bile olsa gerektiğinde ittifaklara girmemek işçi sınıfının tecrit edilmesiyle sonuçlanır. Önemli olan her dönemde (özellikle devrim döneminde) toplumda mevcut potansiyeli birleştirmek ve bunu mevcut rejime karşı kanalize etmektir.

Devrim döneminde kitleleri eğitme metodları değişir; ekonomik ve siyasi grevlerin, barışçı gösterilerin yerini genel siyasi grev, sokak çatışmaları ve gerilla savaşı alır. Lenin, gerilla savaşını emperyalizmin süreklili bunalımlar döneminin başlangıcında, dünyanın en büyük emperyalist ülkelerinden biri olan Çarlık Rusya’ında geniş kitleleri mücadeleye çekebilecek, onları örgütleyecek, siyasi gerçekleri açıklama aracı olarak kullanılacak bir mücadele biçimi olarak değil; çağdaş askeri tekniğin kullanılmasını zorunlu kıldığı bir mücadele biçimi olarak düşünmektedir. ‘

“Şimdilerde beş ya da üç kişilik birliklerden söz edilince, burun kıvrıran Sosyal-Demokratlara rastlıyoruz. Alay etmek, çağdaş askeri tekniğin getirdiği koşullar altındaki sokak çarpışmasının ortaya çıkardığı yeni taktik ve örgüt sorununu bilmezlikten gelişin ucuz bir yoludur.”<sup>54</sup>

Emperyalizmin II. ve III. bunalım dönemlerinde, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gerilla savaşının neden geniş kitleleri ör-

<sup>53</sup> Lenin, Yeni Görevler Yeni Güçler, *Kitle İçinde Parti Çalışması*, s. 24.

<sup>54</sup> Lenin, Moskova Ayaklanmasından Alınacak Dersler, *Gerilla Savaşı ve Marksizm*, s. 89.

gütlemek ve siyasi gerçekleri açıklamak için temel mücadele yöntemi olarak kullanılması gerektiği başka bir yazının konusudur. (Bu konuda geniş bilgi için bakınız: Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*) Burada esas üzerinde durmak istediğimiz, Lenin'in, pasifistlerin yaptığı gibi askeri harekâtları sadece askeri yönden değerlendirmedir.

“Çalışma tamamen farklı bir amaca yöneltmelidir. Eğitim metodlarında dikkat noktası banşıcı öğretimden askeri harekâta kaydırılmalıdır. Genç savaşçılar örgütlerimizin **tümünün** ve **her çeşidinin** saflarına daha cesaretle, geniş ölçüde ve hızla alınmalıdır. Amacımız için bir an bile gecikmeksizin yüzlerce yeni örgüt kurulmalıdır.”<sup>55</sup>

“Aralık'tan beri bütün Rusya'da süregelen gerilla savaşları ve korkunç şiddet hareketleri elbette bir ayaklanmanın doğru taktiğini öğrenmekte kitlelere yardım edecektir.”<sup>56</sup>

Eğer kitleler yüzlerce grev, sokak çatışması ve barikat savaşları içinde eğitilmemiş olsalardı, 1917 Şubat'ında kendiliğinden başlayan ayaklanmada kitleler sokak çatışmalarında büyük ölçüde başarı gösteremez, orduyu kısa zamanda kendi yanlarına kazanamaz ve devrimi birkaç günde gerçekleştiremezlerdi.

## B– Geri Çekilme Döneminde Çalışma Tarzı

“Devrimci partiler eğitimlerini tamamlamalıdır. Onlar taarruz etmeyi öğrenmişlerdir. Şimdi artık bu bilimin başka bir bilimle tamamlanmasının zorunlu olduğunu anlamak gerekiyor: En iyi nasıl ricat edilecektir? Hem taarruz, hem ricat bilimini öğrenmeden galebe çalmanın imkansız olduğunu anlamak gerek.”<sup>57</sup>

Partinin geri çekilme döneminde yaşaması, bir çalışma tarzından diğerine kolaylıkla geçebilmesine bağlıdır. Devrimin yükselme döneminde terk edilen bazı legal çalışma tarzları yeniden kullanılmaya başlanır. Ne kadar gerici olursa olsun kitlelerle teması

<sup>55</sup> Lenin, *Kitle İçinde Parti Çalışması*, s. 23.

<sup>56</sup> Lenin, Moskova Ayaklanmasından Alınacak Dersler, *Gerilla Savaşı ve Marksizm*, s. 90.

<sup>57</sup> Lenin, *Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 17.

sağlayacak, kitleleri eğitmek için kullanılabilir her örgüte katılır ve çalışılır. İlegal örgütünü koruyan parti, legal mücadelede de ustalaşmak zorundadır. Lenin, sözde keskin devrimcilerde rastlanan legal mücadeleyi küçümseme hakkında şunları söylüyor:

“Tecrübesiz devrimciler çok defa legal mücadele araçlarının oportünizm lekesini taşıdıklarını sanırlar, Çünkü bu alanda burjuvazi, çok defa (özellikle ‘barış’ zamanlarında, ihtilâl zamanlarında değil) işçileri aldatmış, işçilerin güveni ile oynayabilmiştir; ve bu devrimciler, illegal mücadele araçlarının en devrimci araçlar olduğunu sanırlar. Bu yanlıştır.”<sup>58</sup>

Ancak devrimcilerin gerici kuruluşlarda da çalışması gerektiğini ülkemizin bugünkü durumuna aynen uygulamak da yanlıştır. Bu yanlışlık ülkemizdeki durumun Rus Devrimi’nin geri çekilme dönemine benzetilmesinden doğmaktadır. Unutulmaması gerekir ki, Rusya’da geri çekilme döneminde parti mevcuttur, ülkemizde ise mevcut değildir. Dolayısıyla kadroların **bugünkü durumda** öncelikle devrimci hareketin toparlanmasını ve örgütlenmesini sağlayacak görevlere kanalize edilmesi gerekir.

### C– 1917 Şubat-Ekim Döneminde Çalışma Tarzı

“Yaman bir küçük-burjuva dalgası her şeyi kaplamış, içine almıştı; sadece sayısıyla değil, ideolojisi ile de, bilinçli proletaryayı ezmişti, yani çok geniş işçi çevrelerine siyasetteki küçük-burjuva görüşlerini bulaştırmış, onları kirlenmişti.

Kapitalistlere, barışın ve sosyalizmin bu en beter düşmanlarına bilinçsiz bir güven İşte Rusya’da **yiğınların** şu andaki siyasetini karakterize eden budur.”<sup>59</sup>

Şubat Devrimi’nden sonra Lenin, politik durumu böyle değerlendiriyordu. Kapitalistlerin ve küçük-burjuvaların oluşturdukları ittifak bütün kitlenin güvenini kazanmıştı. Sınıf mücadelesi zayıflamış, emperyalist savaş artık yurdu savunma savaşı diye değerlendirilir olmuştu. Bu durumda Bolşeviklerin **kitleleri kazanma tak-**

<sup>58</sup> Lenin, *Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 106.

<sup>59</sup> Lenin, *Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi*, s. 41.

**tiği, kitleyi tekrar kazanmak üzere ondan ayrılmak, onun önüne geçmektir. Bu taktik, partinin çoğunluğun hatasına uymayıp azınlıkta kalmasını, ancak doğru politik çizgiyi sürdürmesini gerektirir.** Lenin, savaş konusunda tutum meselesinde bunu şöyle açıklıyor:

“Oysa, bugün, ‘yığınlar’, ‘devrimci’ amaçlarla savaşı sonuna kadar götürme sarhoşluğunun pençesi altındadır. Böyle bir anda, yığınlarla birlikte ‘kalmayı istemektense’ ya da başka deyişle, genel bulaşıcı hastalığa boyun eğmektense, bu ‘yığın halinde’ zehirlenmeye karşı koymak enternasyonalcilere daha iyi yakışmaz mı? Avrupa’nın savaş halindeki bütün ülkelerinde şovenlerin ‘yığınlarla beraber kalmak’ arzularından medet umarak kendilerini haklı göstermeye uğraştıklarını görmedik mi?”<sup>60</sup>

Marksist bir partiyi popülist bir partiden ayıran onun kitlelere önderlik etmek, kitleyi eğitmek özelliğidir. Marksist partiler kitlelerin sarhoşluğuna kapılmazlar, onun peşinden sürüklenmez ona önderlik eder ve gerektiğinde tekrar kazanmak üzere kitleden ayrılırlar, onun önüne geçerler, bir süre azınlık partisi olarak kalırlar.

Bolşevikler 1917 Şubat-Ekim döneminde kitleyi kazanma mücadelelerinde popülizm ve anarşizmle sürekli mücadele etmişler, sağ sapmaya olduğu kadar sol sapmaya da hiç taviz vermemişlerdir. Bolşeviklerin sol sapma ile mücadelesi özellikle Nisan ve Temmuz olaylarında önem kazanmıştır.

Nisan’da Petrograd’da düzenlenen ve Bolşeviklerin kitle içindeki etkisinin gittikçe arttığını ispatlayan gösterilerde bazı gruplar Geçici Hükümetin devrilmesini amaçlayan sloganlar kullandılar. Bolşevikler henüz kitle çoğunluğunun kazanılmadığını, kitlelerin Geçici Hükümetin gerici niteliğini yeterince kavrayamadıklarını, Geçici Hükümetin şu anda devrilemeyeceğini söyleyerek bu sloganlara karşı çıktılar. Bu sloganları kullananları anarşizmle suçladılar.<sup>61</sup>

Temmuz’da ise Bolşevikler Petrograd’da iktidarı alabilecek durumda iken almadılar. Temmuz’da Petrograd’da Geçici Hükümetin savaşı sona erdirmeyen, kapitalistler ve feodal büyük toprak

<sup>60</sup> Lenin, *Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi*, s. 34.

<sup>61</sup> Bakınız, Lenin, *Lessons of The Crisis, Selected Works*, C: II, s. 57.

sahipleri aleyhinde hiçbir şey yapmayan kaypak politikasını protesto için işçiler ve askerler bir gösteri düzenlediler. Gösteri kısa zamanda yayıldı ve ayaklanma halini aldı. İşçiler ve askerler bazı bakanları tutukladılar, Hükümet binalarını bastılar, Sovyetlerden (o sıra Sovyetlerin çoğunluğunu Menşevikler ve Sosyalist-Devrimci delegeler meydana getiriyordu) iktidarı almalarını istediler. Küçük-burjuvalar burjuvaziden korktuklarından, ondan bağımsız olarak iktidarı ellerinde tutabileceklerine inanmadıklarından bunu reddettiler. Bu sefer aynı çağrı Bolşevikler için yapıldı. Hükümetin kaypaklığından bıkmış kitleler, başkentte kendiliğinden gelen bir hareketle iktidarı devirmek üzereydiler ve bu iktidarı Bolşeviklere uzatıyorlardı, onları idareyi ele almaya çağınıyorlardı. Ne kadar keskin olursak o kadar devrimci oluruz zannedenlerin veya sadece kendi çalışma bölgesini düşünen, orada kazanacağı başarıyla bütün ülkeyi idare edeceğini sananların, birkaç başarıdan sonra kendilerini birşey zannedenlerin, kitlelerin isteğini yapmak ondan kopmamak gerek diyenlerin kaçırmayacağı bir fırsattır bu.

Bolşevikler ise, ne anarşistçe çağılara ne de kitlelerin sarhoşluğuna kapıldılar. Petrograd'ın bütün Rusya olmadığını, başkent dışındaki kitlenin ve ordunun henüz kazanılmadığını, başkentte iktidarı alsalar bile tutunamayacaklarını, başkent dışındaki kitlenin ve ordunun harekete geçeceğini düşündüler, objektif şartları doğru değerlendirdiler ve iktidarı almadılar. Kitleleri iktidarı almaya çağırarak anarşistlere karşı Bolşevikler herşeye rağmen kitleye geçeceği söylediler, kendilerinden bağımsız harekete geçen kitleyi terk etmediler, en kötü şartlar altında bile ona önderlik etmeye çalıştılar. Bazı yerlerde Bolşevikler kitle tarafından konuşturulmadı, Bolşevik sözcüler hakarete uğradılar, pasifizm ile suçlandılar, partiden istifalar oldu. Ancak Bolşevik partisi herşeye rağmen doğru politik çizgisini sürdürdü, kitlelerin zafer sarhoşluğuna kapılmadı.

Temmuz'dan sonraki olaylar, ayaklanmanın bastırılışı, baskı tedbirleri ve burjuvazinin ve feodallerin iktidarı tamamen ele geçirmelerini ve Sovyetlerin tasfiyesini amaçlayan Kornilov ayaklanması Bolşeviklerin iktidarı erken almamakla ne kadar doğru hareket ettiklerini ortaya koydu. Kornilov ayaklanması Rus Devrim tarihinde bir dönüm noktasıdır. Yalnız büyük şehirlerdeki değil, bütün ülkedeki halk, burjuvazinin ve onun ortağı küçük-burjuva sosyalistlerinin (Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin) gerçek ni-



teliğini anladı. Sosyalist-Devrimcilerin partisinde burjuvazinin desteklenmesine rağmen güçlü bir muhalefet doğdu. (Sol Sosyalist-Devrimciler)

Temmuz olayları, burjuvazinin terörü ve Kornilov ayaklanması kitlelere iktidarın ülkenin geri kalanını düşünmeden gelişi-güzel ayaklanarak alınamayacağını gösterdi. Temmuz'da Petrograd'da iktidarı almayarak devrimin geleceğini tehlikeye düşürmeyen Bolşevik partisinin prestiji büyük ölçüde arttı. Eylül ayındaki Moskova Duma'sı seçimleri Bolşeviklerin kitleler üzerindeki etkisinin ne kadar yükseldiğini gösterdi. (Şurasını hatırlatalım ki, Moskova, Petrograd'dan daha az aktif, çok daha küçük-burjuva bir şehirdir.)

Sosyalist-Devrimciler 54.000 oy aldılar. (Haziran seçimlerinde 375.000 oy almışlardı) Menşevikler 76.000'den 16.000'e düştü. Kadetler 101.000 oydan sadece 8.000 oy kaybettiler. Bolşevikler 75.000'den 198.000'e yükseldiler ve tüm oyların %52'sini aldılar. Moskova garnizonunun %90'ı Bolşeviklere oy verdi.<sup>62</sup>

Şüphesiz "keskin" devrimciler, "nerede hareket orada bereket" in ateşli savunucuları, doğru olmasa bile mutlaka bir iş yapmayı savunan sözde pasifizm düşmanları, Bolşeviklerin bu başarısını kolayca anlayamayacaklardır. Bolşevikler Temmuz olaylarında iktidarı almamakla, harekete geçmenin olduğu kadar **gerektiği zaman beklemenin de esaslı bir siyasi taktik olduğunu ispatlamışlardır.**

Temmuz olaylarında Bolşevik partisi gerçek bir öncü partinin nasıl olması gerektiğini göstermiştir. Temmuz olayları bir süre azınlıkta da kalsa, lanetlense de, pasifizmle suçlansa da **zaferin daima doğru politik çizgiyi sonuna kadar sürdüren partilerin olduğunu göstermiştir.**

<sup>62</sup> Troçki, *The History of The Russian Revolution*, C: II, s. 282.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM RUS DEVRİMİNİN GENEL GELİŞİM ÇİZGİSİ

Bu bölümde Leninist devrim teorisinin tarih içinde ve hangi temellere dayanarak geliştiğini inceleyeceğiz.

### I. 1903-17 Dönemi

Bu dönemde Bolşeviklerin devrim stratejisi, Lenin'in *İki Taktik*'te açıkladığı biçimde, Çarlık Rusya'sında burjuva demokratik devrimin işçi sınıfı önderliğinde sonuna kadar yapılması ve Avrupa'daki sosyalist devrimin yardımıyla Rusya'da işçi sınıfı iktidarının kurulmasıdır. Bu strateji şu temellere dayanır:

**Devrimin objektif şartları bütün Avrupa'da olgunlaşmıştır.** Lenin, burjuva demokratik devriminin işçi sınıfı önderliğinde yapılması ve ileri ülkeler proletaryasının yardımıyla sosyalist devrim geçiş tezini Marks ve Engels'den almış ve geliştirmiştir.

Marks ve Engels 1840-50 döneminde kapitalizmin düştüğü krizi sistemin sürekli ve son buhranı olarak düşünmüşler ve bu görüşün ışığında Almanya'daki geç kalmış burjuva demokratik devriminin işçi sınıfı önderliğinde yapılmasını savunmuşlardır. Demokratik devrimi sonuna kadar yapan Alman proletaryası üretici güçlerin gelişiminin nisbeten geri olduğu bir ülkede sosyalist üretim

ilişkileri yerleşemeyeceğinden ve tek ülkede sınırlı kalan devrim dış müdahale ile yıkılabileceğinden ancak ileri ülkelerde kurulacak işçi sınıfı iktidarlarının yardımıyla sosyalizme geçebilir. Kesintisiz devrim teorisinin temelinde kapitalizmin sürekli bunalımlar dönemine girdiği, dolayısıyla Avrupa devriminin yakın olduğu görüşü yatar. Marks ve Engels 1850’de kapitalist sistemin buhranının sürekli olmadığını anladılar ve bu teoriyi terk ettiler. (Geniş bilgi için bkz. *Kesintisiz Devrim-1*)

Lenin, Marks ve Engels’in terkettiler kesintisiz devrim teorisinin kapitalizmin sürekli bunalımlar döneminde (emperyalist dönemde) işçi sınıfının devrim teorisi olduğunu kabul etti.

**Çarlık Rusya’sında demokratik devrim burjuvaziden çok proletaryanın işine yarar.** Proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadeleye ancak gerçek bir burjuva demokrasisi şartlarında sonuna kadar gelişebilir. İşçi sınıfı Çarlık Rusya’sında kapitalizmden değil, kapitalizmin yeterince gelişmiş olmadığından dolayı sıkıntıdadır. Sonuna kadar yapılacak burjuva demokratik devrimi kapitalizmin ve dolayısıyla üretici güçlerin gelişimini engelleyen herşeyi ortadan kaldıracaktır, ve ancak o zaman proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadele büyük bir hızla gelişecektir. Ayrıca işçi sınıfının eğitim ve örgütlenme için burjuva demokrasisinin özgürlüklerine ihtiyacı vardır. **Özgürlük için mücadele sosyalizm mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır.** Lenin bunu şöyle anlatıyor:

“Ancak en kalın kafalılar, şu anda gelişmekte olan demokratik devrimin burjuva köklerini inkar edebilirler; ancak en saf iyimserler, işçi yığınlarının sosyalizmin amaçları hakkında ve bu amaçlara ulaşmak için tutulacak yol hakkında henüz pek az şey bildiklerini unutabilirler. Ve hepimiz inanıyoruz ki, işçilerin kurtuluşu, işçilerin kendilerinin eseri olacaktır; yığınların bilinci ve örgütlenmesi olmadan, yığınları burjuvazinin tümüne karşı açık sınıf mücadelesi yoluyla hazırlamadan ve eğitmeden, bir sosyalist devrim söz konusu olamaz (...) Kim sosyalizme siyasi demokrasi dışında başka bir yoldan varmak istiyorsa, kaçınılmaz olarak, hem iktisadi bakımdan, hem siyasi bakımdan saçma ve gerici sonuçlara varır (...) O halde, bütün Rusya’da yüzbinlerce işçiyi gidin örgütlendirin, milyonlarca emekçinin programımızı desteklemesini sağlayın. Bunu bir deneyin,

ve anarşistçe boş palavralarla yetinmeyin, ve o zaman hemen göreceksiniz ki, örgütlendirme ve bilinçlendirme işinin, bu sosyalist eğitimin işinin başarısı, demokratik devrimin eksiksiz gerçekleştirilmesine bağlıdır.”<sup>63</sup>

Rus burjuvazisi ve proleteryanının nispi güçleri ve proleteryanın demokratik devrimde önderliğinin objektif şartlarının var olduğu da düşünülürse Çarlık Rusya’sında demokratik devrimin burjuvaziden çok proleteryanın işine yarayacağı açığa çıkar.

“Ülkemizde burjuva devriminin zaferinin burjuvazi için zafer olabilmesine imkân yoktur. Çelişkili görünmesine rağmen gerçek budur. Büyük toprak sahipleri tarafından ezilen geniş köylü nüfusu, sosyalist bir partide örgütlenmiş olan proleteryanın gücü ve bilinci, bütün bunlar bizim burjuva devrimimize özel bir karakter vermektedir. Bu özellik devrimin burjuva özelliklerini kaldırmaz. Bu özellik sadece burjuvazinin karşı-devrimci karakterini ve bu tip devrimde işçi ve köylü diktatörlüğünün gerekliliğini gösterir.”<sup>64</sup>

İşçi sınıfı, meşruti monarşiden ileriye gidemeyerek liberal burjuvaziyi tecrit ederek, köylü yığınlarını kazanarak demokratik devrimi sonuna kadar yapar. Çarlık yıkılır, halk ayaklanmasının organı olarak kurucu meclis kurulur. Feodal büyük toprak mülkiyeti tasfiye edilir, en geniş fikir, ajitasyon ve örgütlenme hürriyeti getirir. Demokratik devrim kapitalist düzenin temellerine dokunmayacaktır, tersine onun gelişimini köstekleyen engelleri tamamen ortadan kaldıracaktır. Demokratik devrim ne kadar tam, ne kadar eksiksiz olursa, proleterya ile burjuvazi arasındaki mücadele o kadar süratle gelişecektir. Lenin, demokratik ve sosyalist devrimdeki değişik sınıf mevzilenmesini şöyle anlatıyor:

‘Demokratik mücadelenin şartları neden sosyalist mücadelenin şartları ile aynı değildir? Çünkü, şüphesiz ki, işçi sınıfı bu ikili mücadelenin her birinde ayrı ayrı müttefiklere sahip olacaktır. Demokratik mücadele, işçiler tarafından burjuvazinin bir kesimiyle, özellikle küçük-burjuvaziyle birlikte yürütülür. Oysa, sosyalist mücadele, işçiler tara-

<sup>63</sup> Lenin, *İki Taktik*, s. 23.

<sup>64</sup> Lenin, *Collected Works*, s. 244-45. Aktaran S. M. Schwarz, *The Russian Revolution of 1905*, s. 20.

findan burjuvazinin tümüne karşı yapılır. Bürokratlara ve büyük toprak sahiplerine karşı mücadele, zengin ve orta köylü dahil bütün köylülerle birlikte yürütülebilir ve yürütülmelidir. Oysa burjuvaziye dolayısıyla da zengin köylülere karşı mücadele doğru bir şekilde ancak köy proletaryası ile birlikte yürütülebilir.”<sup>65</sup>

Demokratik devrimin tamamlanmasıyla burjuvazinin ve geniş ölçüde küçük-burjuvazinin ihtilâlciliği sona erecektir.

“Köylülerin bugünkü isteklerinin gerçekleşmesi, irticanın tamir kaldırmaz bozgunu, savaşla kurulan demokratik cumhuriyet, burjuvazinin ve belki de küçük-burjuvazinin ihtilâlciliğinin sonu, ve proletaryanın sosyalizm uğruna gerçek mücadelesinin başlangıcı olacaktır.”<sup>66</sup>

“Köylü ayaklanmasının başarısı, demokratik devrimin zaferi, ancak demokratik cumhuriyet alanı üzerinde sosyalizm uğruna gerçek ve kararlı mücadele yolu açıktır. Köylüler ya da toprak sahibi köylüler sınıfı, bu mücadelede, burjuvazinin şu anda demokrasi uğruna savaşta oynamakta olduğu tarafsız ve haince rolü oynayacaktır.”<sup>67</sup>

Halk ayaklanmasının organı olan Kurucu Meclis'te devrime katılan sınıflar objektif güçleri oranında temsil edileceklerdir. Rusya gibi bir küçük-burjuvalar ülkesinde işçi sınıfı Kurucu Meclis'te azınlıkta kalacaktır.

“... ve devrimci demokratik diktatörlük için bu tip bir sosyal temel (...) tabii ki devrimci hükümetin yapısında yansır, kaçınılmaz olarak devrimci demokrasinin muhtelif kısımlarının hükümete katılmasını ve hatta çoğunluğu elde tutması sonucunu verir.”<sup>68</sup>

Bu durumda devrimci ilerleme nasıl olacaktır, demokratik ve sosyalist devrim arasına, II. Enternasyonal partilerinin savunduğu gibi burjuvazinin üretici güçleri geliştirdiği, proletaryanın barışçı olarak sömürdüğü uzun bir dönem mi girecektir?

<sup>65</sup> Lenin, Küçük-Burjuva Sosyalizmi ve Proleter Sosyalizmi, *Toprak Meseleleri*, s. 32.

<sup>66</sup> Lenin, *İki Taktik*, s. 153.

<sup>67</sup> Lenin, age s. 160.

<sup>68</sup> Lenin, *Collected Works*, C. 8, s. 262-63. Aktaran S. M Schwarz, *The Russian Revolution of 1905*, s. 20.

Bütün köylülükle birlikte Çarlığı deviren işçi sınıfı, köylüler içindeki proleter ve yarı-proleter unsurlarla birlikte burjuvaziye karşı savaşı sürdürür. Bu savaş demokratik devrimin başarısı, proletaryanın bilinç ve örgüt düzeyinin yüksekliği ve köy proletaryası ile kurulan ittifakın sağlamlığı oranında hızlanır. Bu açıdan demokratik devrim feodal büyük toprak mülkiyetini tasfiye ederek kırlarda henüz pek az gelişmiş olan köy burjuvazisiyle köy proletaryası arasındaki mücadeleyi şiddetlendirecektir, kırlardaki proleter ve yarı-proleter unsurların ayrılmasını sağlayarak işçi sınıfının sosyalist devrimdeki müttefiklerini açığa çıkartacaktır. Demokratik devrim ne kadar tam ve başarılı olursa kırlardaki mücadele de o kadar erken başlayacaktır.

“Tam anlamıyla özgürlüğün sağlanması ve toprak sahiplerinin mülksüzleştirilmesi, sayısız ata ve ineğe sahip olan zengin köylü ile toprak emekçisi rençber arasındaki, yani köy burjuvazisi ile köy proletaryası arasındaki uçurumu ortadan kaldıracak mıdır? Hayır, kaldırmayacaktır. Aksine, en yüksek sosyal sınıf (büyük toprak sahipleri) ne kadar tam olarak ortadan kalkarsa, burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf ayrımı o kadar derinleşecektir.”<sup>69</sup>

Devrim süreci kesintisizdir. Demokratik ve sosyalist devrim arasında Çin Seddi yoktur. Proletarya demokratik devrimden sonra köy proleterleriyle ittifak kurarak sosyalist devrim için mücadeleye devam eder.

**“Proletarya, otokrasinin direnmesini zora başvurarak ezmek ve burjuvazinin tutarsızlığını zararsız hale getirebilmek için köylü yığınlarıyla ittifak kurarak, demokratik devrimi sonuna kadar gerçekleştirmelidir. Proletarya, burjuvazinin direnmesini zora başvurarak ezmek ve köylülerin ve küçük-burjuvazinin tutarsızlığını zararsız hale getirmek için yarı-proleter unsurlar yığınına yanına alarak sosyalist devrimi yapmalıdır.”<sup>70</sup>**

**Ancak Lenin 1905’lerde Çarlık Rusya’sının kapitalizmi nispeten geri, bir küçük-burjuvalar ülkesi olmasından ve dev-**

<sup>69</sup> Lenin, Küçük-Burjuva Sosyalizmi ve Proleter Sosyalizmi, *Toprak Meseleleri*, s. 31.

<sup>70</sup> Lenin, İki Taktik, s. 117.

**rim Rusya'nın dışına taşmadıkça daima ciddi bir dış müdahale tehlikesinin varlığı sonucu Rus proletaryasının Batı-Avrupa proletaryasının yardımı olmadan iktidarı ele geçiremeyeceği görüşündedir.**

Lenin, 1906'nın başlarında yazdığı “**Devrimin Yönü, Aşamaları ve İhtimalleri** (*prospect*)” yazısında Rus Devrimi'nin gelişimini altı kısma ayırır. Başlangıç 19. yüzyılın sonlarında işçi hareketinin genişlemesidir. 1905 Devrimi üçüncü aşamadır. Muzaffer demokratik devrim ve işçilerin ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü beklenen dördüncü aşamadır. Beşinci aşamada karşı-devrim hareketine geçer.

“Liberal burjuvazi üçüncü aşamada bekler, dördüncü aşamada pasiftir, beşinci aşamada karşı-devrimci olur ve devrimin kazançlarını proletaryanın elinden almaya çalışır. Zengin köylü, orta köylünün oldukça geniş bir kısmı (...) proletaryanın ve ona sempati duyan fakir köylülerin elindeki gücü almak için karşı-devrime katılırlar. Sosyalist devrim altıncı aşamadır.

Beşinci aşamada oluşan ilişkilerin temelinde, yeni bir kriz ve yeni bir mücadele gelişir, proletarya sosyalist dönüşüm için demokratik haklarını korumaya çalışır. Bu mücadele, Avrupa proletaryası Rus proletaryasının yardımına gelmediği takdirde, Rus proletaryası için hemen hemen ümitsizdir, yenilgi kaçınılmazdır.”<sup>71</sup>

Ancak bundan Rus işçi sınıfının demokratik devrimi sonuna kadar gerçekleştirmek için savaşmaması, Batı-Avrupa proletaryasının zaferini beklemesi sonucu çıkmaz. Çünkü Çarlık Rusya'sında işçi sınıfının önderlik ettiği burjuva demokratik devrimin başarısı Avrupa devrimini hızlandıracaktır.

Leninist devrim teorisinin gelişiminin ilk aşamasında temel ilkelere bazılarını (merkezi bir örgütün gerekliliği, devrimin sosyal muhtevası ile öncü sınıf arasındaki farklılık, bir sınıfın nicel gücü ile devrimde oynadığı rol arasındaki farklılık) açığa çıkmıştır.

Ancak emperyalist dönemin buhranlarının henüz ağır krizlere dönüşmediği, emperyalist devletler arasındaki zıtlıkların aske-

<sup>71</sup> Lenin, *Collected Works*, C: 10, s. 73-74. Akt. S. M. Schwarz, *The Russian Revolution of 1905*, s. 26.

ri plana yansiyacağıının kesinlik kazanmadığı 1905'lerde ekonomik gelişme ile sosyal uyanış arasındaki uyumsuzluk ilkesi yeterince ağırlık kazanmamıştır. Ayrıca devrimin emperyalist ülkelerle çevrili olduğu sürece fazla yaşayamayacağı görüşü hakimdir. Ancak emperyalist sistemin sürekli buhranının derin bir krize (yeniden paylaşım savaşı) dönüştüğü dönemde Çarlık Rusya'sında işçi sınıfı ve müttefiklerinin, Batı-Avrupa proletaryasının yardımı olmadan, iktidarı alabilecekleri ve işçi sınıfının sadece demokratik değil, sosyalist devrimi de gerçekleştireceği açığa çıkmıştır. Leninist devrim teorisinin gelişiminde **tarihsel şartlar sonucu** aktivist yön gittikçe daha ağır basacaktır.

## II. 1917-24 Dönemi:

1914'de başlayan savaş bütün Avrupa ülkelerini o güne kadar görülmemiş bir yıkıma uğrattı. Kitlelerin yaşama koşulları iyice güçleşti. Emperyalist sistemin ağır buhranı Çarlık Rusya'sına, aşırı dengesiz ekonomik ve sosyal yapı sonucu çok daha şiddetle yansdı. Çarlık ordularının bütün cepelerde bozguna uğraması buhranı iyice ağırlaştırdı. 1917 Şubat'ında Petrograd'da başlayan bir grev hızla yayıldı ve genel bir ayaklanmaya dönüştü. İyice yıpranmış olan Çarlık bir kaç gün içinde kolayca devrildi, Rusya dünyanın en özgür ülkesi haline geldi. Çarlık'ın devrilmesinden sonra Lenin'in 1906'da işaret ettiği tehlike gerçekleşti: Devrim anına kadar oldukça pasif kalan küçük-burjuvazi üzerindeki baskı kalkar kalkmaz aktif politikada ağırlığını koydu. Sadece sayısıyla değil, proletaryanın bilinç ve örgütlenme düzeyinin düşüklüğü sonucu, ideolojisiyle de proletaryayı ezmiş, aktif politikada onu etkisiz hale getirmişti. Sovyetlere seçilen delegelerin büyük çoğunluğunu Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler meydana getiriyordu. Şehir ve kır küçük-burjuvazisinin ve hatta proletaryanın önemli bir kısmının burjuvaziye olan bilinçsiz güveni sonucu Çarlığı askeri üniforması içindeki köylülerle birlikte deviren işçiler iktidarı kendiliklerinden burjuvaziye teslim ettiler. Devrimde bu yeni gelişme birçok Bolşevik arasında kararsızlığa yol açtı. Rusya'nın önce burjuva demokratik devrimi gerçekleştirmesi gerekiyordu, geçici hükümet bunu gerçekleştirebilirdi, işçi sınıfının şu anda iktidar mücadelesine yönelmesi değil, geçici hükümeti desteklemesi ve denet-



lemesi gerekirdi. Lenin “*Nisan Tezleri*”nde bu görüşlerin tamamına karşı çıktı ve işçi sınıfını iktidar mücadelesine çağırdı.

Rus Devrimi’nde Şubat-Ekim döneminin detaylı olarak incelenmesi konumuzun dışındadır. Dikkatli bir okuyucu başından beri yazımızın temel amacının Rus Devrimi’nin tarihini anlatmak değil, Rus Devrimi’nde uygulanan ve emperyalist dönemde bütün devrimler için geçerli genel ilkeleri ortaya çıkarmak ve açıklamak olduğunu anlamıştır. Bu açıdan Rus Devrimi’nde, 1917 Şubat-Ekim döneminde incelenmesi esas gerekli olan Lenin’in “*Nisan Tezleri*”nde temellerini attığı ve sonradan geliştirdiği yeni devrim teorisinin –**işçi sınıfı müttefikleriyle birlikte, ekonomisi nisbeten geri olan bir ülkede iktidarı alabilir ve almalıdır. Ancak devrimin yaşayabilmesi için Batı-Avrupa proletaryasının yardımı şarttır**– esaslarını incelemektir. Leninist devrim teorisindeki bu gelişimin objektif temelleri nelerdir?

Emperyalist sistemin büyük krizi, üç yıldır süren savaş, sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi aşmasının emperyalist dönemde zaten var olan objektif temellerini fazlasıyla hazırlamıştır.

Kitlelerde mevcut düzene karşı şu ya da bu biçimde beliren hoşnutsuzluk had safhaya ulaşmıştır. Sosyalistler, kitlelerdeki mevcut potansiyeli değerlendirmeli ve iktidar mücadelesine kanalize etmelidirler. Rusya’da köylülerin toprak ve özgürlük için ve genel olarak bütün kitlenin emperyalist amaçlarla yürütülen savaşa karşı tepkisi işçi sınıfının mücadelesiyle birleştirilmelidir. Aşırı dengesiz bir ekonomik ve sosyal yapıya sahip olan Rusya’da rejime karşı şu ya da bu biçimde mevcut tüm potansiyelin birleştirilmesi nisbeten daha kolaydır. Buna, Rus işçi sınıfının bağımsız ve kitlelere doğru önderlik yapan bir partide örgütlenmiş olması, 1905 ve Şubat 1917 Devrimlerinin tecrübeleri de eklenirse, işçi sınıfının kapitalizmi (dolayısıyla üretici güçlerinin gelişimi) diğerlerine göre nisbeten geri olan Rusya’da, ileri kapitalist ülkelerden önce iktidarı ele geçirebileceği açığa çıkar.

Lenin, Rusya’nın geriliğinden dolayı işçi sınıfının iktidarı alması gerektiğini, sosyalist devrimin önce ileri ülkelerde gerçekleşeceğini savunanlara karşı “*kimin başlayacağı, kimin bitireceği hiç belli olmaz*” cevabını veriyordu.<sup>72</sup>

<sup>72</sup> Lenin, *Selected Works*, C: 2, s. 77.

Emperyalist dönemde sosyal sınıflar sadece ekonomik temellerine göre değerlendirilemezler. Emperyalist dönemde küçük-burjuvazi, tekel öncesi dönemin aksine ağır şekilde sömürülen ve ezilen bir sınıftır. Özellikle küçük köylü sermayenin iktidarına karşı mücadelede işçi sınıfının yanında yer alır.

“Bütünüyle ele alındığında bu üç köylü tabakası (topraksız, fakir ve küçük köylü kastedilmektedir), bütün kapitalist ülkelerde köy nüfusunun çoğunluğunu meydana getirmektedir. Bu sebeple kentlerde olduğu gibi köylerde de, proletarya devriminin başansı tamamıyla sağlama alınmıştır.”<sup>73</sup>

Rusya'nın bir küçük-burjuvalar ülkesi olduğunu ve dolayısıyla sosyalizme uygun olmadığını, küçük-burjuvazinin sosyalist üretim biçimini kabul edemeyeceğini öne sürenlere Stalin'in cevabı şudur:

“Sovyetler Birliği'nin köylüsü ile Batı'nın köylüsü birbirine karıştırılmamalıdır. Üç devrimin okulundan geçmiş, proletarya ile birlikte, proletaryanın öncülüğü altında Çar'a ve burjuva iktidarına karşı mücadele etmiş; toprağı ve barışı proleter devriminin sayesinde elde etmiş ve bu yüzden proletaryanın ihtiyat kuvveti haline gelmiş olan bir köylülük, böyle bir köylülük, burjuva devrimi esnasında liberal burjuvazinin sevk ve idaresi altında mücadele etmiş olan, toprağı liberal burjuvazi sayesinde elde eden ve bu yüzden burjuvazinin ihtiyat kuvveti haline gelen köylülükten zorunlu olarak farklıdır.”<sup>74</sup>

Küçük-burjuvazinin savaş içinde eğitilmesi ve proletarya iktidarının destekçisi haline gelmesi, özellikle Halk Savaşının devrim sürecinde zorunlu bir durak olduğu, devrim döneminin oldukça uzun sürdüğü ülkeler için de geçerlidir.

1917-24 döneminde Leninist devrim teorisinin gelişiminin temelinde yatan üçüncü etken ise, emperyalistlerarası zıtlıkların askeri plana yansması sonucu tek ülkede devrimin gerçekleşebileceğinin açıklık kazanmasıdır.

“Ekonomide ve siyasette çarpık gelişme kapitalizmin

<sup>73</sup> Lenin, *İşçi ve Köylü İttifakı*, s. 138.

<sup>74</sup> Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 63.

mutlak kanunudur. Dolayısıyla, sosyalizm önce birkaç, hatta sadece bir tek kapitalist ülkede zafere ulaşabilir pekâlâ.”<sup>75</sup>

Ancak tek ülkede gerçekleşen devrim, emperyalist ülkelerle kuşatılmış durumda fazla yaşayamaz; Batı-Avrupa işçi sınıfının da devrimi gerçekleştirmesi gerekir. Rus işçi sınıfının görevi müttefikleriyle birlikte iktidarı almak ve onu devrimin Batı’daki zaferine kadar elinde tutmaktır.

“Rus proletaryası, bir kere iktidarı eline geçirdikten sonra, **bütün** iktidarı muhafaza etmek ve Rusya’yı devrimin Batı’daki zaferine kadar götürmek şansların sahiptir.”<sup>76</sup>

Leninist devrim teorisindeki bu yeni gelişim o güne kadar doğruluğuna inanılan –bazılarının bugün bile inandığı– bir dizi kavramı değiştirdi.

Marksist teoriye göre devrimin tanımı şöyledir: “*Devrim, halkın devrimci girişimiyle –aşağıdan yukarı– mevcut devlet cihazının parçalanarak, politik iktidarın ele geçirilmesi ve bu iktidar aracılığıyla –yukarıdan aşağıya– daha ileri bir üretim düzeninin örgütlenmesidir.*”<sup>77</sup> görüldüğü gibi Marksist devrim teorisinde iki yön vardır: İktidarı ele geçirilmesi ve bu iktidar aracılığıyla daha ileri bir üretim düzeninin örgütlenmesi. Emperyalizm öncesi dönemin devrim teorisine göre, bir sınıf daha ileri bir üretim düzenini örgütleyebilecek durumda değilse iktidarı almamalıdır.

Üretici güçlerin gelişimi henüz yeterli değilse elverişli bir durumda iktidar alınsa bile, o iktidara temel teşkil edecek üretim ilişkileri kurulamayacağından iktidarda tutunamaz. Engels bunu şöyle belirtiyor:

“Aşırı (o tarihi döneme uygun düşmeyen anlamında kullanılmaktadır) bir parti şefinin başına gelebilecek en büyük bela, hareketin, bu hareket tarafından temsil edilen sınıf hakimiyetinin gerektirdiği tedbirleri uygulayacak kadar olgunlaşmadığı bir devrede iktidarı ele almak zorunda kalmasıdır. Bu şefin elinden gelen şey, iradesine bağlı değildir. Bu olsa olsa çeşitli sınıflar arasındaki zıtlığın ulaştı-

<sup>75</sup> Lenin, Avrupa Birleşik Devletleri Şiarı Üzerine, *Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri*, s. 141.

<sup>76</sup> Lenin, *Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi*, s. 187.

<sup>77</sup> Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim-I*.

ğı merhaleye ve sınıflar arasındaki çatışmanın gelişme derecesine, sınıf zıtlıklarının gelişme derecesini her an tayin eden maddi geçim şartlarının ve istihsal münasebetleri ile mübadele münasebetlerinin gelişme derecesine bağlıdır ... Böylelikle o, halledilmesi mümkün olmayan bir muamma karşısında bulunmaktadır. Elinden gelen şey, geçmişteki bütün eylemine, kendi prensiplerine ve kendi partisinin günlük menfaatlerine zıttır. Yapacağı şey ise, gerçekleşmesi mümkün olmayan bir şeydir.”<sup>78</sup>

Emperyalist dönemde ise, sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi aşmasının objektif temellerinin hazır olması, işçi sınıfı dışındaki ezilen ve sömürülen kitlenin sermayeye karşı savaş içinde eğitilebilmesi sonucu devrimde birinci yön –iktidarın ele geçirilmesi– ikinci yöne –daha ileri bir üretim düzeninin örgütlenmesi– göre daha ağır basmaktadır. Bu Leninist tez, emperyalist dönemde üretici güçlerin gelişimini beklemeyi değil iktidar için mücadeleyi ön plana çıkarır. İktidar meselesi, üretici güçlerin gelişim seviyesine direkt olarak bağımlı olmaktan çıkar.

Lenin, demokratik devrimden sonra kırlarda yaygınlaşan küçük köylü mülkiyetinin sosyalizme zarar vermeyeceğini belirterek devrimde iktidar sorununun, üretici güçlerin gelişimine göre önceliğini şöyle belirtiyor:

“Toprağın eşit olarak parçalanması ve buna benzer olaylar eğer iktidar işçi ve köylü hükümetinin elinde ise sosyalizme zarar vermez.”<sup>79</sup>

1906’da Rus işçi sınıfı ve müttefiklerinin Batı-Avrupa proletaryasının yardımı olmadan iktidarı alamayacaklarını söyleyen Lenin, 1917’de bunun mümkün olduğunu savunmaktadır. Objektif şartların gerektirdiği geçmişe göre daha aktif mücadele metodlarını herkesten önce görmesi ve uygulamasıdır ki, Lenin’i, Rus ve dünya devriminin lideri yapmıştır.

İşçi sınıfını müttefikleriyle birlikte iktidar mücadelesine çağıran Lenin, yeni şartlar altındaki demokratik devrim teorisinde de ba-

<sup>78</sup> Engels, *Almanya’da Köylü Savaşı*, s. 127. Akt. Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim-I*.

<sup>79</sup> Lenin, *Alliance Between The Workers and The Working and Exploited Peasants*, *Selected Works*, C: II, s. 494.

zı değişiklikler yaptı. İşçi sınıfının demokratik devrimden sonra küçük üretimin yaygın, nüfusun ezici çoğunluğunun küçük-burjuvalardan meydana geldiği bir ülkede burjuvaziye ve devrimciliği geniş ölçüde sona eren küçük-burjuvaziye karşı sosyalist devrim için mücadeleyi nasıl başarıya ulaştırabileceği sorunu artık çözülmüştür; çünkü böyle bir sorun yoktur. Demokratik ve sosyalist devrimlerin arasına, nüfusun ezici çoğunluğunu küçük-burjuvazinin meydana getirmesinden dolayı, burjuvazi ve küçük-burjuvazinin hakim olduğu bir yönetim biçimi (çoğunlukla demokratik cumhuriyet) girmez. Emperyalizmin sürekli bunalımlar döneminde demokratik devrim ve sosyalist devrim aşamaları iç içe girer, birincisi hızla ikinciye dönüştürülür. Demokratik devrimin nerede bittiği, sosyalist devrimin nerede başladığı anlaşılmaz. **Devrim aşamalıdır, ancak bu aşamalar tamamen iç içe girmiştir. İşçi sınıfı nüfus içindeki oranı ne olursa olsun demokratik hükümet içinde yönlendirici güçtür. Bu sayede demokratik devrim süratle sosyalist devrime dönüştürülür.**

Eskiden işçi sınıfının iktidarı alabilmesi (burada işçi sınıfının müttefikleriyle birlikte aldığı ancak içinde yönlendirici güç olduğu iktidar kastedilmektedir) için demokratik devrimin tamamlanmasının şart olduğu düşünülürdü. Devrimin birinci yönü –iktidar yönü– ikinci yönüne –daha ileri bir üretim düzeninin örgütlenmesi– emperyalizmin sürekli bunalımlar döneminde daha ağır bastığı için bu görüş eskimiştir. **İktidarın alınması için demokratik devrimin tamamlanmış olması şart değildir, demokratik devrim işçi sınıfı iktidarı altında tamamlanır.** Nitekim Rus işçi sınıfının bütün köylülükle birlikte iktidarı aldığı 1917 Ekim Devrimi burjuva demokratik devrimdir.

“1917 Ekim’inde, biz, iktidarı **bütün köylülükle** birlikte ele geçirdik. Sınıf mücadelesinin köylerde henüz gelişmemiş bulunması ölçüsünde bu, bir burjuva devrimiydi. Daha önce söylediğim gibi, gerçek proletarya devrimi köylerde ancak 1918 yazında başladı. Eğer bu sonuncu devrimi başlatmasaydık, yaptığımız iş eksik kalacaktı. İlk aşama, kentte iktidarı ele almaktan, iktidarın Sovyet biçimi örgütlenmesinden ibaretti. İkinci aşama, bütün sosyalistlerin esas saydıkları, bu olmayınca sosyalistlerin artık sosyalist olamayacağı şeydi: Köylerde proleterlerle yarı-proleterle-

rin ayrılması, bunların köylerde burjuvaziye karşı mücadele etmek için kent proletaryası ile ittifakı.”<sup>80</sup>

1917 Ekim Devrimi'nin temel olarak bir burjuva devrimi olduğu gerçeğine bugüne kadar ülkemizde dikkat edilmemiştir, bu ise Rus Devrimi'ne ilişkin yapılan çeşitli yanlışlıkların temellerinden biridir. İşçi sınıfının bütün köylülükle birlikte iktidarı aldığı Ekim Devrimi'ni sosyalist devrim olarak nitelendiren görüş işçi sınıfının Ekim'den sonra köylülüğü proleter, yan-proleter ve genel olarak sömürülen bütün unsurlarıyla köy burjuvazisine ve genel olarak kapitalizme karşı kurduğu ittifakı, bu ittifakı gerçekleştiren mücadeleyi unuttur. Sonunda kaçınılmaz olarak demokratik ve sosyalist devrimler arasındaki nitelik farkını unuttur, sosyalizmle küçük-burjuva demokrasisini birbirine karıştırır.

Ekim Devrimi'ni sosyalist devrim olarak değerlendiren ve bu devrimde güçlerin yer almasını işçi sınıfının fakir köylülükle ittifakı şeklinde açıklayan bu yanlış görüşe Hikmet Kıvılcımlı'da da rastlıyoruz.<sup>81</sup>

Oysa Ekim Devrimi'nin burjuva demokratik niteliği üzerinde yeterince delil vardır.

1917 Ekim'inde köylü sovyetlerinin yapısı kozmopolittir; Baltık sahili hariç hiçbir yerde fakir ve topraksız köylüler yönetimi ele geçirememiştir. Bunu köylülerin geriliği ile değil, devrimin demokratik niteliği ile açıklamak gerekir.<sup>82</sup>

“Vermenichev'in hesaplarına göre Şubat-Ekim arasında köylülerle feodaller arasında 4954 olay, köy burjuvazisine karşı ise 324 olay olmuştur. Bu da 1917'de köylü hareketinin sosyal temel olarak kapitalizme karşı değil köleliğe karşı yöneldiğini gösterir.”<sup>83</sup>

Ancak Ekim Devrimi klâsik bir burjuva demokratik devrimi değildir; demokratik devrim işçi sınıfının yönlendirici gücünü oluşturduğu işçilerin ve köylülerin ortak iktidarı altında yapılmıştır. Ancak bu, iktidar içinde sınıf mücadelesinin olmadığını göstermez. Ekim Devrimi'nin ikili karakterini ve Ekim'den sonraki mücade-

<sup>80</sup> Lenin, Köylerde Çalışma Üzerine Rapor, *İşçi ve Köylü İttifakı*, s. 87.

<sup>81</sup> H. Kıvılcımlı, *Halk Savaşının Planları*, s. 40.

<sup>82</sup> Troçki, *The History of The Russian Revolution*, C: III, s. 14.

<sup>83</sup> Troçki, age, C: III, s. 17.

yi Stalin şöyle açıklamaktadır (aslında Troçki'nin bir türlü anlayamadığı da budur):

“... ama Ekim ayaklanmasının ve Ekim ihtilâlinin burjuva devrimini tamamlamakla yetindiğini, ya da bu görevi temel görev saydığını size kim söyledi? Bunu nereden çıkardınız? Burjuvazinin iktidardan devrilmesini ve Sovyet iktidarının kurulmasını, burjuva devrimci çerçevesi içinde durdurmak mümkün müdür? Sovyet iktidarının gerçekleştirilmesi burjuva devrimi çerçevesinin dışına taşmak değil midir? Kulak'ların (ki onlar da köylüdür) burjuvazinin devrilmesini ve iktidarın emekçilerin eline geçmesini destekleyebilecekleri nasıl söylenebilir? Toprağın millileştirilmesi, toprakta özel mülkiyetin kaldırılması, toprak alım-satımının yasaklanması gibi kanunların, sosyalist kanunlar sayılmamakla birlikte, bizde Kulak'larla ittifak halinde değil, tam tersine, onlara karşı mücadelenin gereği olarak kabul edildiği nasıl inkâr edilebilir? (...) Ekim ihtilâlinde esas olan şeyin bu ve bunlara benzer davranışlar ve burjuvazinin iktidardan düşürülerek Sovyet iktidarının kurulması olmayıp, burjuva devriminin tamamlanması olduğu nasıl söylenebilir?”<sup>84</sup>

Burada esas önemli olan Rusya'da demokratik devrimin hangi aşamalardan geçtiği değildir. Emperyalizmin III. Bunalım döneminde geri-bıraktırılmış ülkelerde demokratik devrimin değişen niteliğini ve farklı aşamalarını burada incelemeyeceğiz. Önemli olan Rus Devrimi'nde gerçekleşen ve diğer bütün devrimler tarafından da doğrulanan şu gerçeğin iyi anlaşılmasıdır: Emperyalizmin sürekli bunalımlar döneminde işçi sınıfının iktidarı için demokratik devrimin tamamlanmış olması şart değildir, demokratik devrim işçi sınıfının yönlendirici gücü teşkil ettiği bir iktidar altında tamamlanır. **Sosyalist üretim ilişkilerinin düzenlenebilmesi için demokratik devrimin tamamlanmış olması zorunludur, ancak işçi sınıfının müttefikleriyle beraber iktidarı alabilmesi için demokratik devrimin tamamlanmış olması zorunlu değildir.**

Demokratik devrim meselesi bu yönden ülkemizde çok yanlış

<sup>84</sup> Stalin, *Sosyalist Ekonominin Meseleleri*, s. 51.

anlaşılmıştır. Bu yanlış anlamının temelinde demokratik ve sosyalist devrimi ayrı iki aşama olarak düşünmek yatar. Bu yanlış çeşitli biçimlerde ortaya çıkar. Kimilerine göre 11 bakan burjuva reformistidir, bırakılsalardı demokratik devrimi tamamlayacaklardı; kimilerine göre ise tekelci burjuvaziye hiç ilişmemek gerekir, çünkü o demokratik devrimi tamamlamaktadır, o bittikten sonra artık sosyalist devrim için mücadele edilebilir.

Emperyalizmin, bugün, geri-bıraktırlmış ülkelerde demokratik devrim sürecini tamamlama yolunda olduğunu öne süren bu düşünceler her bakımdan yanlış ve devrim için zararlıdır. Bu yanlış düşünce yaygınlık kazanma eğiliminde olmasaydı üzerinde bu kadar durulmaya değmezdi.

Emperyalizmin II. bunalım döneminde geri-bıraktırlmış ülkelerde kapitalizmi yukardan aşağıya, kendi kontrolü altında geliştirir. Üretici güçlerin nispi bir gelişimi sağlanır, ancak bu gelişim iç dinamikle olmadığından çarpıktır. Üretici güçlerin çarpık gelişimi ise, onların gelişimini engellemenin yeni bir yoludur. III. bunalım döneminde geri-bıraktırlmış ülkelerde, daha önceki dönemlerin aksine, aynı zamanda içsel bir olgu olan emperyalizm ülkenin her yerinde kendi baskı ve denetimini kurar. Bu bakımdan ülkede üretici güçlerin nispi bir gelişimi (ki bu çarpık bir gelişimdir) sağlanmasa bile devrim zorlaşır. Devrim için bir toplumda esas olan üretici güçlerin gelişim seviyesi değil, mevcut düzene şu ya da bu biçimde yönelmiş yaygın ve derin bir potansiyelin varlığı ve bu potansiyelin birleştirilerek iktidar yönünde kanalize edilmesidir. Bu nedenle bütün devrimler en ileri kapitalist ülkelerde değil, kapitalizmi nisbeten geri ve hatta sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde gerçekleşmiştir.

Toplumsal potansiyelin yaygınlığı ve derinliği sonucu, üretici güçleri ileri kapitalist ülkelere göre oldukça az gelişmiş olan ülkelerde iktidarın ele geçirilmesi daha kolaydır, ancak geri bir ekonomide sosyalist üretim ilişkilerinin de yerleştirilmesi aynı ölçüde zordur. (Bugün bu zorluk dünya sosyalist bloku sayesinde geniş ölçüde giderilmiştir.) Lenin, dünyanın ilk sosyalist ülkesi olan Sovyetler Birliği'nde bu zorluğu şöyle belirtiyor:

“Avrupa’da sosyalist devrimin ekonomik gerekleri üzerinde dikkatlice düşünen bir kişi için şurası açıktır ki Avrupa’da (devrime) başlamak çok zordur, bizde ise çok ko-



laydır; ancak bizim için devrimi sürdürmek oraya göre çok daha zor olacaktır.”<sup>85</sup>

Genel olarak dünya özel olarak Türkiye Devrimi açısından Rus Devrimi'nin hangi şartlar altında başarıya ulaştığını incelemek önemlidir. Rus Devrimi'nin genel gelişim çizgisini belirleyen, 1917 Şubat'ından sonra belli bir süre devrime dış müdahale olmamasıdır.

1917 Şubat-Ekim dönemi, proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadelenin en geniş ve süratli biçimde burjuva demokrasisi şartlarında gelişeceği tezini doğruladı (aslında bu dönemde kitleler herhangi bir burjuva demokrasisinden çok daha fazla özgürlüğe kavuşmuştur). İşçi sınıfı propaganda, ajitasyon ve örgütlenme özgürlüğünden en iyi şekilde faydalandı. Sovyetler bu devrede git-tikçe artan bir biçimde yönetim ve kontrol fonksiyonlarını yüklen-diler, devrimden sonraki görevleri için pratik kazandılar.

“Petrograd'da olsun, bütün Rusya'da olsun her sokak başı aylarca birer halk kürsüsü oldu.”<sup>86</sup>

İşçi sınıfı bu geniş özgürlük döneminde geniş çapta örgütlen-di.

**Rus Devrimi'nde sekiz ay kadar kitlelerin özgürce eğitildiği, iktidar için hazırlık yaptığı, örgütlendiği bir serbest dönem vardır. İç düşman bu dönemi engelleyemeyecek kadar zayıftı. Dış düşman ise savaş sonucu Rusya ile uğraşamayacak durumdadır.**

Rusya'da kapitalizm esas olarak birkaç büyük şehirde gelişmiştir, devrimin itici gücü proletarya çoğunlukla bu şehirlerde toplanmıştır. İç düşmanın (burjuvazi ve Çarlık) ve devrimin en güçlü olduğu yer şehirlerdir. **Burada düşmana indirilecek darbe ülkenin geri kalan kısmında devrimin gelişimini belirler.** Özellikle başkent Petrograd'daki mücadele devrimin kaderini belirleyecektir. Devrimin ve karşı-devrimin en büyük gücü burada toplanmıştır. Lenin, büyük şehirlerin Rus Devrimi'ndeki nitelik belirleyici rolünü şöyle anlatıyor:

“İki başkentin İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri'nde ço-

<sup>85</sup> Lenin, Seventy Congress of The R. C. P. (B), *Selected Works*, C: II, s. 578-79.

<sup>86</sup> John Reed, *Dünyayı Sarsan On Gün*, s. 37.

ğunluğu sağlayan Bolşevikler iktidarı ele alabilirler ve almalılardır.

İktidarı alabilirler, çünkü iki başkent halkının devrimci unsurlarının etkin çoğunluğu, yığınları arkalarından sürüklemek, düşmanın direncini alt etmek, onu yok etmek, iktidarı ele geçirmek ve onu muhafaza etmek için yeterlidir. Çünkü Bolşevikler, hiç vakit geçirmeden demokratik bir banş teklif ederek, toprağı derhal köylülere vererek, Kerensky tarafından ayaklar altına alınan ve yok edilen demokratik kurum ve özgürlükleri yeniden tesis ederek ‘hiç kimsenin’ devremeyeceğı bir hükümet kuracaklardır.”<sup>87</sup>

İktidar büyük şehirlerde işçiler ve askerler tarafından birkaç günde devrilir.

“Rus ve dünya devriminin başarısı iki veya üç günlük savaşa bağlıdır.”<sup>88</sup>

Ancak iktidarı önce Petrograd ve Moskova’da alan Bolşevikler, devrim kırlara ve diğer şehirlere yayılıncaya kadar zorunlu olarak zayıf durumda kalacaklardır. Devrimin başlangıcında özellikle Petrograd ve Moskova’ya yönelen güçlü bir dış müdahale devrimin sonu olur. Ancak uluslararası durum Ekim 1917’de böyle bir müdahale için elverişli değildir.

“Gerçekte, İngiliz-Fransız ve Alman rakip emperyalizmlerinin, Rusya’nın sosyalist proletarya cumhuriyetine ‘karşı’ birleşmeleri pratik bakımından **imkansızdır**; İngiliz, Japon ve Amerikan emperyalizmlerinin bize karşı birleşmelerine gelince, bunun gerçekleştirilmesi son derece güçtür ve Rusya’nın coğrafi durumu sebebiyle de bizim için hiç de tehlikeli değildir.”<sup>89</sup>

Olaylar Lenin’in bu düşüncelerini doğrulamıştır. Devrimden sonra en büyük tehlike Batıdan, Alman emperyalizminden gelmiş ve zaman kazanmak, ülke içinde burjuvazinin direncini kırmak ve devrimi sağlamlaştırmak için Almanya ile ağır bir barış, Brest-Litovsk imzalamıştır. İngiliz-Fransız-Japon ve Amerikan emperya-

<sup>87</sup> Lenin, *Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi*, s. 153-54.

<sup>88</sup> Lenin, *Collected Works*, C: 26, s. 151-53. Akt. N. Kurupskaya: *Reminiscences of Lenin*, s. 385.

<sup>89</sup> Lenin, *Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi*, s. 186.

listleri ise Sovyet cumhuriyetine birleşik veya ayrı ayrı üç müdahale yapmışlardır. 1918 Mayıs'ında İngiliz-Japon ve Amerikan birlikleri Kuzey-Doğu Rusya'da Viladivostok'da çıkartma yapmışlardır. Ancak Viladivostok devrimin merkezlerinden çok uzak olduğundan emperyalist birlikler tehlikeli olmadan ilerlemişlerdir. Kızıl ordu onları büyük şehirlere yaklaştıkları sırada karşılaşmıştır. Bunun dışında daha sonra Kırım'dan ve Polanya'dan başlayan iki dış müdahale daha olmuştur, ancak Sovyet iktidarı o zamana kadar sağlamlaştığından bu tehlikeyi bertaraf etmiştir.

**Görüldüğü gibi Rus Devrimi'nin başarıya ulaşmasının temelinde emperyalistler arası zıtlıkların kesinlikle askeri plana yansıtacağı, proletaryanın serbestçe örgütlendiği geçiş devresinde, devrimin başlıca darbesinin indirildiği dönemde ve devrimin sağlamlaştırıldığı dönemde dış müdahalenin olmaması gerçeği yatar. Emperyalizmin henüz içsel değil dışsal bir olgu olduğu dönemde; evrim döneminde, geçiş döneminde, devrimin başlıca darbesinin indirildiği ve iktidarın sağlamlaştırıldığı dönemde Rus proletaryasının ve müttefiklerinin karşısında sadece iç düşman (şehir burjuvazisi ve Çarlık vardır) ve bu iç düşman dış düşmanın aktif yardımı olmadıkça hiçbir zaman devrim için tehlikeli olamamıştır.**

“... neden Ekim'i takip eden haftalarda ve aylarda kolayca zaferden zaferе koştuk. Bunun nedeni sadece bizi emperyalizmden koruyan uluslararası şartların özel bir bileşimidir. Emperyalizmin bizden başka uğraşacak çok şeyi vardır.”<sup>90</sup>

Lenin, Rus Devrimi'nin çok elverişli şartlar altında başladığını, başlangıçta hiçbir emperyalist devletin devrime müdahale edemeyeceğini belirtir.

“Rusya'da zaferе ulaştık ve çok kolay ulaştık, çünkü devrimimize, emperyalist savaş sırasında hazırlandık. Bu ilk şarttı.”<sup>91</sup>

**Emperyalizmin sadece dışsal değil aynı zamanda içsel bir olgu olduğu III. bunalım döneminde Rus Devrimi'nin gelişim çizgisi başarıyla uygulanamaz. Günümüz devrimcilerinin kar-**

<sup>90</sup> Lenin, Seventy Congress of R. C. P. (B), *Selected Works*, C: II, s. 577.

<sup>91</sup> Lenin, *Kitle İçinde Parti Çalışması*, s. 160.

şısında, devrimin bütün dönemlerinde sadece iç düşman değil emperyalist dünya sistemi vardır. Emperyalizmin sadece dışsal değil aynı zamanda içsel bir olgu haline gelmesi sonucu iç düşman dış düşmandan ayrılamaz. Ve emperyalistler arası zıtlıkların eskiden olduğu gibi askeri plana yansıma olanağı da III. bunalım döneminde kaybolmuştur.

**Rus Devrimi'nin genel gelişim çizgisini belirleyen şartlar devrimin şehirden kıra doğru bir rota takip etmesini gerektirir.**

Rus toplumunun genel yapısı kapitalizmin ileri ölçüde geliştiği birkaç büyük şehri kuşatan geri ve ilkel bir ekonomidir. Kırlarda feodal yapı egemendir, köy burjuvazisi ile köy proletaryası arasındaki sınıf farklılaşması belirginleşmemiştir. Devrimin itici gücü proletarya çoğunlukla birkaç büyük şehirde toplanmıştır. Devrim şöyle bir gelişim izler: İşçiler ve aktif politikaya çekilen ordu burjuvaziye ve onun himayesindeki Çarlığı devirir. Burada önemli olan köylülüğün şehirlerdeki yeni iktidarı benimsemesidir. Bolşevikler bu desteği kendilerinki yerine Sosyalist-Devrimcilerin toprak programını uygulayarak sağlamışlardır. Büyük merkezlerde düşmana indirilen darbe, köylünün de desteği kazanılınca, devrimin kırlardaki gelişimini belirler. Kırlarda temel mücadele feodalizme karşı yürütüldüğünden zengin köylü genel olarak tarafsız kalır. Şehirde yönetimin ele geçirilmesi iç düşman oldukça yıpranmış ve zayıflamış olduğundan kolaydır. Emperyalist devletlerin paylaşım savaşı sırasında gerçekleşen devrim, bu sayede geçici bir süre iç düşmanı dış düşmandan ayırır. Şüphesiz Rusya'da iktidarın bu kadar kolay ele geçirilmesinin bir nedeni de aşırı dengesiz ekonomik ve sosyal yapıdır. Orta-çağ düzeninde yaşayan köylülerin toprak ve özgürlük istekleri, genel olarak tüm kitlenin acı ve yoksulluktan başka şey getirmeyen emperyalist savaşa karşı tepkisi, sekiz aylık Şubat ve Ekim döneminde iyice aktif politikaya çekilen ordu; bunların hepsi işçi sınıfının mücadelesiyle birleştirilmiş ve iktidar mücadelesine kanalize edilmiştir. Lenin, Batı-Avrupa devrimcilerinin Rus Devrimi'ndeki gibi kolay başarı hayallerine kapılmamaları gerektiğini şöyle belirtir:

“Biz Rusya'da, sadece işçi sınıfının tartışma götürmez çoğunluğu bizim tarafımızda olduğu için değil [1917'deki seçimlerde işçilerin büyük çoğunluğu Menşeviklere kar-

şı bizimle beraberdi) aynı zamanda ordunun yarısı iktidarı ele geçirmemizden hemen sonra ve köylülerin onda dokuzu da birkaç haftalık süre içinde bizim tarafımıza geçtiği için zaferi kazandık; muzafferdik çünkü kendi programımız yerine Sosyalist-Devrimcilerin toprak programını kabul ettik ve uyguladık. Zaferimiz, Sosyalist-Devrimci programı uygulamamız gerçeğinde yatıyordu; zaferin bu kadar kolay kazanılmasının sebebi de budur. Siz Batı'dakilerin böyle hayaller beslemesi mümkün mü? Bu saçmalık olur.”<sup>92</sup>

İktidarı bütün köylülükle birlikte ele geçiren proletarya, kırlardaki feodal ilişkileri tasfiye eder, üretimde işçilerin kontrolü kurulur, dış ticaret ve bankalar devletleştirilir, vb. Kırlardaki küçük üretim yaygınlaşır. Bu sosyalist devrim değildir, demokratik devrimin işçi sınıfı ve müttefiklerinin iktidarı altında tamamlanması ve sosyalizme geçişin ön şartlarının hazırlanmasıdır. İşçi sınıfı devrimin temel ve yönlendirici gücüdür. Kırlarda sınıf mücadelesi işçilerin veya köylülerin iktidarı altında hızla gelişir. Başlangıçta bütün köylülüğün örgütü olan Köylü Sovyetlerinde yönetimi tarım proletaryası ve fakir köylülük ele geçirir. İşçi sınıfı kırlarda da sosyalist devrimin gerçekleşmesi için geniş köylü kitlelerini köy burjuvazisinin etkisinden kurtarmaya çalışır.

“... bu köylüler sosyalizmin zaferiyle, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda ilgili bulunduğu, proletarya, siyasi iktidarı ele geçirdikten ‘sonra’, bu ezilen insanlara yardım edecek, onları yönetecek, onlara doğru yolu gösterecek bir öndere, örgütlenmiş, oldukça sağlam ve güçlü savunucuya sahip olduklarından **pratik anlamda** bizzat tespit ettikten sonra, devrimci proletaryayı inançla destekleyebileceklerdir.”<sup>93</sup>

Kırlardaki sınıf mücadelesi işçi sınıfının yönlendirici gücü meydana getirdiği bir iktidar altında hızlandırılır. Lenin bu devrim anlayışını en özlü biçimde şöyle belirtiyor:

“Herşeyden önce nüfusun çoğunluğu –özel mülkiyet muhafaza edildiği, yalnız sermayenin kudret ve boyunduruğu muhafaza ettiği takdirde– proletarya partisi lehine rey

<sup>92</sup> Lenin, *Kitle İçinde Parti Çalışması*, s. 162.

<sup>93</sup> Lenin, *İşçi ve Köylü İttifakı*, s. 139.

verirse, bu parti, ancak o zaman iktidarı ele alabilir ve almalıdır. **Küçük-burjuva demokratları, ‘sosyalist’ olmak iddiasında bulunan hakiki burjuva hizmetkârları böyle konuşuyorlar.**

Fakat **biz şöyle diyoruz:** İlk önce, devrimci proletarya burjuvaziden iktidarı alsın, sermaye boyunduruğunu kırsın ... o zaman zaferi kazanmış olan proletarya, proleter olmayan emekçi kitlelerin ihtiyaçlarını sömürücüler aleyhine tatmin etmek suretiyle çoğunluğunun sempatisini ve desteğini süratle kazanabilecektir.

Nüfusun çoğunluğunu kendi tarafına kazanmak için proletarya önce burjuvaziden iktidarı almalıdır.<sup>94</sup>

Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi böyle bir devrim anlayışı ancak iktidarı alındığı ve örgütlendiği ve nüfusun proleter olmayan kesimlerinin desteğinin kazanıldığı süreç içinde devrime dış müdahalenin olmaması şartıyla başarı kazanabilir

Önce şehirlerde bütün köylülüğün de desteğiyle burjuva iktidarını deviren işçiler, sonra da topraksız köylü-fakir köylü ve bir ölçüde küçük köylüyle ittifak kurarak (orta köylü geniş ölçüde tarafsızlaşır) kırlarda da burjuvaziye devirirler. Şehirlerde bütün köylülüğün desteğiyle burjuva iktidarının devrilmesi, feodal büyük toprak mülkiyetinin tasfiyesi, sosyalizme geçişin ön şartlarının hazırlanması sosyal içeriği ve buna bağlı olarak devrimde sınıflar mevzilenmesi açısından demokratik nitelikte bir devrimdir. İşçi sınıfı devrimde yönlendirici gücü ele geçirmeli ve şehirlerde olduğu gibi kırlarda da burjuva iktidarını devirmelidir. Eğer işçi sınıfı tarım proleterleriyle ittifak kuramazsa burjuvazinin direncini ve küçük-burjuvazinin kararsızlığını yenerek şehirlerde olduğu gibi kırlarda da ele geçiremezse, demokratik devrimi hızla sosyalist devrime dönüştürerek iktidarını sağlamlaştıramazsa zayıf iç düşmanla ittifak kuran güçlü dış müdahale sonucu devrilir. Emperyalist dönemde bu güçlü dış müdahale tehlikesi sonucudur ki, işçi sınıfının önderliğinde gerçekleştirilen demokratik devrim hızla sosyalist devrime dönüştürülür, işçi sınıfının iktidarı sağlamlaştırılır; aksi halde işçi sınıfı iktidarı kaybeder.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, **dev-**

<sup>94</sup> Akt. Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 126-27.

**rimin şehirden kıra veya kırdan şehre doğru bir rota takip edeceği meselesi askeri bir mesele değildir, emperyalist sistemin yapısıyla kaçınılmaz olarak ilgili ülkedeki sınıflar mevzilenmesi tarafından belirlenir.**

Rus Devrimi'nin devrim teorisi, parti teorisi ve çalışma tarzı üzerinde özet sayılabilecek bu incelemenin pasifistlerin "Troçkist" ithamlarıyla karşılaşacağını şimdiden biliyoruz. Troçkizm ülkemizde, özellikle devrimci hareketin geçmişinin eleştirisinde, pasifistler tarafından sık sık kullanılan bir deyim haline geldi. Aslında troçkizmin ne olduğunu bildikleri de şüpheli olan bu baylara da faydalı olur amacıyla "Troçkizm"i kısaca açıklayalım.

Troçki'nin pek çok konuda yazılmış çeşitli eserleri vardır, ancak konumuz gereği burada bizi esas ilgilendiren Troçkist devrim teorisidir.

Rus işçi sınıfının Batı-Avrupa devriminden önce iktidarı ele geçirebileceği tezi ilk olarak Troçki tarafından 1906'da ortaya atılmıştır. "Sürekli Devrim" adı altında bilinen bu teorinin içeriği özetle şöyledir:

"İşçi sınıfı kapitalizmin gelişmesiyle birlikte gelişir ve güçlenir. Bu açıdan kapitalizmin gelişmesi işçi sınıfının diktatörlüğünü yakınlştırır. Ancak iktidarın çalışan sınıfın eline geçeceği gün ve saat direkt olarak üretici güçlerin ulaştıkları seviyeye değil, fakat sınıf mücadelesi ilişkilerine, milletlerarası duruma ve son olarak da bir seri subjektif faktöre –gelenekler, insiyatif, savaş için hazırlıklı olmak– bağlıdır.

Ekonomik bakımdan daha geri olan bir ülkede işçi sınıfı ileri kapitalist ülkelerdekinden daha önce iktidarı alabilir."<sup>95</sup>

"Devrimin kesin zaferi gerçekleştiğinde iktidar, mücadelede önderlik eden sınıfın –yani proletaryanın– eline geçer. Hemen ila-ve edelim ki bu, emekçi olmayan diğer devrimci grupların temsilcilerinin hükümete katılmasını engellemez."<sup>96</sup>

Böylece diğer devrimci sınıfların da katıldığı iktidarın temel ve

<sup>95</sup> Troçki, *The History of The Russian Revolution*, C: III, s. 421-22.

<sup>96</sup> Troçki, *agy*, C: III, s. 422.

yönlendirici gücünü meydana getiren proletarya köylülüğün karşısına kurtarıcı olarak çıkar. Proletarya köylülere toprak vererek, onları Orta-çağ geriliğinden kurtararak ülkede çoğunluğun devrimi desteklemesini sağlar. Böylece proletarya iktidarı ele geçirdikten sonra devrimin en kritik döneminde nüfusun çoğunluğunun desteğini sağlar. Görüldüğü gibi Troçki, devrimin demokratik niteliğini reddetmektedir.

“Rus Devrimi kendi demokratik problemini, en başta tarım sorununu, işçi sınıfı iktidara gelmeden çözemez.”<sup>97</sup>

Troçki'ye göre iktidarı ele geçiren proletarya kendini demokratik diktatörlükle sınırlamayacak, sosyalizm için gerekli bazı ön tedbirleri alacaktır. Ancak proletarya sosyalizm yolunda ilerledikçe, özellikle tarımda kolektivizasyon hızı arttıkça nüfusun çoğunluğunu meydana getiren köylülerle kurulan ittifak sona erecektir. Bu durumda üretici güçleri yeterince gelişmemiş bir ülkede, proletaryanın aleyhine olan güçler dengesi sonucu devrim daha fazla ilerletilemez; muzaffer Batı-Avrupa proletaryasının yardımı şarttır.

“İktidar, çoğunluğunu sosyalistlerin oluşturduğu devrimci hükümetin eline geçtiğinde, maksimum ve minimum program arasındaki fark prensip olarak ve pratik önem olarak ortadan kaybolur.”<sup>98</sup>

İktidardaki proletarya kolektivizmi gerçekleştirmeye çalışır, ancak ülkedeki güçler dengesi sonucu bu yönde fazla ilerleyemez.

“Bundan dolayı burjuva devriminde proletaryanın özel bir diktatörlük şeklinden, proletaryanın (veya proletaryanın ve köylünün) demokratik diktatörlüğünden bahsedilemez.”<sup>99</sup>

Troçki'ye göre, Rus Devrimi'nde “işçilerin ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü” aşaması yoktur. Proletarya başlangıçtan itibaren kendi sosyalist diktatörlüğünü uygulamıştır.

Görüldüğü gibi, Troçkist devrim teorisi demokratik ve sosyalist devrimlerin birbirinden tamamen ayrı aşamalar olarak düşünülmeceğini kabul eder; ancak buradan devrimin tamamen aşı-

<sup>97</sup> Troçki, *The History of The Russian Revolution*, C: III, s. 420.

<sup>98</sup> Troçki, *agy*, s. 424.

<sup>99</sup> Troçki, *agy*, s. 424.



masız olduğu neticesini çıkarır. Proletaryanın demokratik ve sosyalist devrimi bir tek aşamada gerçekleştirebileceğini savunur.

Demokratik devrimin gerekliliğini kabul eden Troçkistlerin, proletarya iktidarı bütün köylülükle birlikte aldığından ve mücadele kırlarda esas olarak feodallere karşı yürütüldüğünden iktidarın proletaryanın yönlendirici gücü meydana getirdiği demokratik bir diktatörlük olacağını kabul etmemeleri nasıl açıklanabilir? Temel neden Troçkistlerin işçi sınıfının dışındaki diğer emekçi sınıfların devrim içinde eğitilebileceğine ve devrime kazanılabileceğine, proletaryanın onları peşinden sürükleyebileceğine; kısacası köylülüğün devrimci potansiyeline inanmamalarıdır. Onun için demokratik devrimi sosyalist devrime, demokratik diktatörlüğün sosyalist diktatörlüğe dönüştürülmesini değil; başlangıçtan itibaren sosyalist diktatörlüğü savunurlar. Bu ise, proletaryayı müttefiklerinden ayırmaktan, onu devrim mücadelesinde yalnız bırakmaktan başka sonuç vermez.

Emperyalizmin III. bunalım döneminde geri-bıraktırılmış ülkelerde işçi sınıfının ideolojik önderliğinde, köylülüğün temel güç olduğu bir Halk Savaşının devrimde zorunlu bir durak olduğunu savunanların mı; yoksa sadece işçi sınıfına önem veren, köylülüğü küçümseyen sözde işçi sınıfı hayranı pasifistlerin mi Troçkist olduğunu, okurun takdirine bırakıyoruz.

### III. 1924 Dönemi:

Rus Devrimi dış müdahaleden başarıyla kurtuldu, iç düşmanı olduğu gibi dış düşmanı da yendi. Emperyalist devletler savaş sonucu yorgun düştüklerinden ve halklarının Sovyetler Birliği'ne duyduğu sempati yüzünden birkaç yenilgiden sonra müdahaleden vazgeçtiler. Sovyetler Birliği'nin emperyalist ülkelerle çevrilmiş de olsa varlığını sürdürebileceği açığa çıktı.

Leninist devrim teorisinin 1924 sonrası gelişimi ve bu teorisinin sömürge ve yarı-sömürge ülkelere uygulanışı ayrı bir yazının konusudur.

## SONUÇ LENİNİZMİN EVRENSEL TEZLERİ

1- Emperyalist dönemde sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi aşması için gerekli objektif şartlar mevcuttur. Kitlelerin bilinçlendirilmesinde temel, üretici güçlerin gelişimi değil, devrimci mücadeledir.

2- İşçi sınıfının nicel gücü ile devrimde oynadığı rol arasında paralellik kurulamaz. Nüfus içinde azınlıkta olan işçi sınıfı devrimin yönlendirici gücü olabilir.

3- Emperyalist dönemde, gerek burjuvazinin devrimci niteliğini kaybetmesi ve gerekse devrimde iktidar sorununun üretim ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi sorununa ağır basması ve sınıfların sadece ekonomik temellerine göre değerlendirilemeyecekleri ilkelerinden hareketle, demokratik devrim işçi sınıfı ve müttefiklerinin iktidarı altında tamamlanır. Demokratik ve sosyalist devrim aşamaları iç içe girmiştir; ilki hızla ikinciye dönüştürülür. Lenin'in deyişiyle:

“Birinci ikinciye dönüşür. İkinci birincinin sorunlarını çözer. İkinci birincinin gerçekleştirdiklerini sağlama alır. Mücadele ve yalnız mücadele ikincinin, birincinin içinde ne kadar gelişeceğini belirler.”<sup>100</sup>

<sup>100</sup> Lenin, Forth Anniversary of October Revolution, *Selected Works*, C: III, s. 639.

4- Bir bütün olarak devlet hakim sınıfların baskı ve denetim örgütüdür.

5- Emperyalist dönemde tek ülkede devrim olabilir.

6- Kitlelerin devrimci mücadelesinin başarıya ulaşabilmesi için seçme üyelere sahip, merkeziyetçi bir parti gereklidir.